

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ

Чернівецький національний університет

імені Юрія Федьковича

О. В. ЗИБАРЕВА, Л. В. ВЕРБІВСЬКА

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА

НАВЧАЛЬНИЙ ПРАКТИКУМ

Чернівці

Технодрук

2021

УДК 330.341.1

I-66

*Друкується за ухвалою вченої ради Чернівецького
національного університету імені Юрія Федьковича
(протокол № 2 від 1 березня 2021 р.)*

Рецензенти:

Чикуркова А.Д.,

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри менеджменту, публічного
управління та адміністрування Подільського
державного аграрно-технічного університету;

Косач І.А.

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри публічного управління та
менеджменту організацій Національного
університету «Чернігівська політехніка».

Інноваційний розвиток підприємства: навчальний практикум /
I-66 Укладачі: Зибарева О.В, Вербівська Л.В. Чернівці: Технодрук, 2021.
112 с.
ISBN 978-617-8034-18-4

Навчальний практикум «Інноваційний розвиток підприємства» складений до вимог змісту робочої програми «Інноваційний розвиток підприємства» (Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності 2015 р.) та відповідає освітньо-професійним програмам «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», «Публічні, корпоративні фінанси та фінансове посередництво», «Управління проектами з економіки та безпеки підприємства» спеціальності 072 «Публічні, корпоративні фінанси та фінансове посередництво», «Облік і оподаткування», спеціальності 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування». Практикум містить тестові та практичні завдання для перевірки знань за темами, які сприяють засвоєнню теоретичних аспектів вивчення дисципліни, термінологічний словник. Виконання пропонуваного завдання сприятиме поглибленню знань студентів у сфері інноваційного розвитку підприємства.

Для здобувачів вищої освіти, викладачів, практиків, всіх, кого цікавить окреслене коло питань.

УДК 330.341.1

ISBN 978-617-8034-18-4

© ЧНУ, 2021

© Зибарева О.В., Вербівська Л.В., 2021

© ПВКФ «Технодрук», 2021

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
МОДУЛЬ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	
1.1. Інновації і циклічність економічного розвитку	7
1.2. Ключові поняття інноваційного розвитку.....	7
1.3. Вимірювання рівня інноваційного розвитку та чинники його формування.....	17
1.4. Сучасні організаційні форми інноваційного розвитку.....	23
1.5. Національні інноваційні системи.....	28
1.6. Інфраструктура ринку інновацій.....	33
1.7. Маркетинг інновацій.....	38
МОДУЛЬ 2. СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	
2.1. Інноваційний потенціал підприємства.....	42
2.2. Стратегії та бізнес-моделі інноваційного розвитку підприємства.....	46
2.3. Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку підприємства.....	53
2.4. Ризики в інноваційній діяльності та управління ними.....	58
2.5. Державна підтримка інноваційного підприємництва.....	65
2.6. Охорона прав та економіка інтелектуальної власності як складова економічної безпеки інноваційної діяльності.....	70
ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ	75
ГЛОСАРІЙ	100
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	109

ПЕРЕДМОВА

Актуальним завданням підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти є поглиблення знань у сфері забезпечення розвитку економічних систем різного рівня на інноваційних засадах. Оволодіння знаннями з курсу «Інноваційний розвиток підприємства» дає можливість узагальнити та систематизувати знання здобувачів щодо закономірностей, принципів, методів і процесів забезпечення інноваційного розвитку економічних систем за умов глобалізації економіки. Дисципліна орієнтує на формування навичок щодо управління інноваційним розвитком підприємства, забезпеченням результативності формування та використання інноваційного потенціалу підприємств, ефективністю інвестування в інновації; набуття вмінь обґрунтувати напрямки пріоритетного інноваційного розвитку та альтернативні варіанти управлінських рішень. Студенти мають можливість застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях, що сприятиме їх успішній професійній діяльності.

Пропоноване навчальне видання призначене для практичного засвоєння теоретичного матеріалу з навчальної дисципліни «Інноваційний розвиток підприємства», метою вивчення якої є формування у студентів знань та вмінь щодо забезпечення інноваційного розвитку економічних систем, оцінювання їхнього інноваційного потенціалу, обґрунтування та реалізації ефективних управлінських рішень з розвитку економіки на інноваційних засадах.

Згідно з вимогами освітньо-професійних програм спеціальностей 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 071 «Облік і оподаткування» студенти після засвоєння навчальної дисципліни «Інноваційний розвиток підприємства» мають продемонструвати такі результати навчання:

знати:

- сучасні організаційні форми здійснення інноваційної діяльності її основні етапи та принципи ефективної взаємодії учасників;
- методичні положення та інструментарій оцінювання інноваційного розвитку національних економік;

- світовий досвід державної підтримки інновацій, методи та моделі їх державного регулювання;
- стратегії виходу підприємств кризового стану на основі впровадження інновацій;
- інструментарій залучення інвестицій в інновації та методичні засади оцінювання результативності інвестування;
- імперативи формування ринку наукових розробок та інноваційних ідей в Україні;
- основні технології охорони прав та економіки інтелектуальної власності, зокрема стандарти й об'єкти права інтелектуальної власності в Україні.

вміти:

- використовувати базові знання основних нормативно-правових актів та довідкових матеріалів, чинних стандартів та інших нормативно-розпорядчих документів, в т.ч. у сфері інноваційного розвитку підприємства;
- обґрунтовувати напрямки пріоритетного інноваційного розвитку підприємства з урахуванням потреб та особливостей національної економіки;
- збирати і систематизувати маркетингову інформацію для підбору цільових ринків, вимірювання і прогнозування попиту, позиціонування інноваційного товару;
- оцінювати стан, динаміку, ефективність використання інноваційного потенціалу підприємства та обґрунтовувати пріоритетні напрямки його нарощування;
- розробляти та обґрунтовувати управлінські рішення щодо забезпечення ефективності інноваційного розвитку суб'єктів господарювання;
- ідентифікувати, аналізувати ризики в інноваційній діяльності підприємства та розробляти заходи із запобігання або зниження їх негативного впливу;
- економічно обґрунтовувати вибір способу охорони прав інтелектуальної власності підприємства;
- формувати і використовувати облікову інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень у сфері інноваційної діяльності на всіх рівнях управління підприємством;
- працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань у сфері інноваційного

розвитку підприємства;

- виконувати відповідні експериментальні дослідження та застосовувати дослідницькі навички за професійною тематикою інноваційного розвитку підприємства.

Навчальний практикум складається з передмови, двох модулів, які охоплюють теми дисципліни «Інноваційний розвиток підприємства», глосарію, списку рекомендованої літератури. У кожній темі практикуму міститься типові тести та завдання.

МОДУЛЬ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. ІННОВАЦІЇ І ЦИКЛІЧНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ. 1.2. КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

1. Постіндустріальна стадія розвитку характеризується наступною секторальною структурою економіки:

- а) первинний сектор – 20%, вторинний сектор – 50%, третинний сектор – 30%;
- б) первинний сектор – 80%, вторинний сектор – 10%, третинний сектор – 10%;
- в) первинний сектор – 60%, вторинний сектор – 15%, третинний сектор – 25%;
- г) первинний сектор – 10%, вторинний сектор – 10%, третинний сектор – 80%.

2. Інновації, зорієнтовані на виробництво і використання нових (поліпшених) продуктів у сфері виробництва або у сфері споживання, - це:

- а) ринкові інновації;
- б) продуктові інновації;
- в) інновації процесу;
- г) технологічні інновації.

3. Кінцевий результат інноваційної діяльності, що отримав втілення у виведеному на ринок новому чи вдосконаленому продукті, новому чи вдосконаленому технологічному процесі, що використовується у практичній діяльності або новому підході до соціальних послуг, - це:

- а) новація;
- б) нововведення;
- в) інновація;
- г) правильні відповіді а), б) і в).

4. Продукт інтелектуальної діяльності людей, оформлений результатом фундаментальних, прикладних чи експериментальних досліджень у будь-якій сфері людської діяльності, спрямований на підвищення ефективності виконання робіт, – це:

- а) інновація;
- б) новація;
- в) винахід;
- г) нововведення.

5. Кому належить класифікація інновацій за такими ознаками: виробництво невідомого споживачам нового продукту або продукту з якісно новими властивостями; впровадження нового засобу виробництва, в основу якого покладено нове наукове відкриття або новий підхід до комерційного використання продукції; освоєння нового ринку збуту певною галуззю промисловості країни, незалежно від того, існував цей ринок раніше, чи ні; залучення нових джерел сировини та напівфабрикатів, незалежно від того, існували ці джерела раніше чи ні; впровадження нових організаційних форм?

- а) Ф. Агійону;
- б) І. Шумпетеру;
- в) Ю. Бажалу;
- г) М. Туган-Барановському.

6. За якою ознакою інновації поділяють на виробничі, організаційні, технологічні, економічні, маркетингові, соціальні?

- а) сферою діяльності організації;
- б) інтенсивністю інноваційних змін;
- в) змістом діяльності;
- г) рівнем сприйняття.

7. Які із наведених нижче видів інновацій охоплює їх класифікація за змістом діяльності?

- а) ринкові;

- б) продуктові;
- в) реактивні;
- г) управлінські;
- г) інкрементальні.

8. Період між появою новації і її впровадженням — це:

- а) інноваційний лаг;
- б) життєвий цикл інновації;
- в) тривалість інноваційного процесу;
- г) комерціалізація інновації.

9. Життєвий цикл інновації — це:

- а) період від створення новинки до моменту її введення в експлуатацію;
- б) період від створення новинки до моменту її запуску у масове виробництво;
- в) період від зародження ідеї, створення новинки та її практичного використання до моменту зняття з виробництва через моральне застаріння.

10. «Гребінчиковий» вигляд класичної кривої життєвого циклу продукту свідчить про те, що:

- а) продукт через певний проміжок часу перестає цікавити споживачів і швидше, ніж очікувалось, знімається з виробництва;
- б) наявні сезонні коливання попиту на продукт;
- в) створення продукту відбувається за певними стадіями, між якими існує великий інноваційний лаг;
- г) передавання продукту з попередньої стадії життєвого циклу на наступну здійснюється на комерційній основі.

11. Інновації, що забезпечують виживання підприємства, оскільки здійснюються у відповідь на дії конкурентів, - це:

- а) інновації нульового порядку;
- б) маркетингові інновації;
- в) реактивні інновації;
- г) організаційні інновації.

12. Класична крива поширення інновації у галузі - це:

- а) L -подібна крива;
- б) S-подібна крива;
- в) І-подібна крива;
- г) У-подібна крива.

13. Період поширення інновації, для якого характерні дуже малі значення параметрів зростання, - це:

- а) дифузія;
- б) трансферний період;
- в) інкубаційний період;
- г) період Кондратьєва;
- г) правильні відповіді а) і г).

14. Які із наведених структурних джерел економічного розвитку М. Портер вважав найголовнішими?

- а) виробничі чинники;
- б) інвестиції;
- в) інноваційна діяльність;
- г) інституційні чинники;
- г) всі наведені вище відповіді правильні;
- д) правильні відповіді а), б) і в).

15. Спосіб економічного зростання шляхом кількісної зміни виробничих чинників на основі існуючого науково-технічного рівня називають:

- а) екстенсивним;
- б) інтенсивним;
- в) інноваційним;
- г) інкрементальним.

16. Технологічний уклад:

- а) спосіб економічного зростання, заснований на постійних і систематичних нововведеннях, спрямованих на суттєве покращення усіх аспектів господарської діяльності, періодичному перегрупуванню сил, обумовленому логікою НТП, цілями і завданнями розвитку системи, можливістю

використання певних ресурсних чинників для створення інноваційних товарів і формування конкурентних переваг;

б) характеризується єдиним технічним рівнем складових його виробництв, пов'язаних вертикальними та горизонтальними потоками якісно однорідних ресурсів, які спираються на загальні ресурси кваліфікованої робочої сили, науково-технічний потенціал і певні технології;

в) спосіб економічного зростання, що передбачає використання передових науково-технічних досягнень для підвищення продуктивності та результативності соціально-економічної системи;

г) основа радикальних перетворень, які повинні здійснюватися на шляху забезпечення економічного зростання.

17. Із наведених груп країн виберіть ту, яка включає перелік лише тих країн, що входять до «технологічного ядра»:

- а) Японія, Німеччина, Велика Британія, Франція;
- б) Італія, Канада, Швеція, Голландія, Австрія, Південна Корея;
- в) США, Китай, Ізраїль, Сінгапур, Південна Корея.

18. В інноваційному менеджменті об'єктами управління є:

- а) економічні відносини між учасниками ринку інновацій;
- б) інноваційна діяльність;
- в) інноваційний процес;
- г) інновації;
- г) правильні відповіді а), б), в) і г).

19. Термін «інновація» запровадив:

- а) К. Маркс;
- б) Х. Кларк;
- в) Й. Шумпетер;
- г) М. Туган-Барановський.

20. Теорію циклічних криз, в основі якої - середній термін життя основного капіталу, вкладеного у засоби виробництва, сформулював:

- а) Х. Кларк;
- б) К. Маркс;
- в) И. Шумпетер;
- г) Ф.-А. Хайєк.

21. М. Кондратьєв є автором:

- а) теорії технократичного детермінізму;
- б) теорії довгих хвиль;
- в) теорії сталого розвитку;
- г) моделі інноваційної економіки.

22. Кластер інновацій - це:

- а) сукупність базисних нововведень, що визначають технологічний устрій економіки протягом тривалого часу;
- б) нововведення, що знаходять застосування в споріднених галузях;
- в) поліпшувальні організаційно-економічні нововведення, які необхідно здійснювати, впроваджуючи технологічну новацію.

23. Термін «технологічний пат» характеризує:

- а) ситуацію, коли спонтанно у різних країнах світу з'являються пучки нових технологій;
- б) затяжну кризу в економіці, зумовлену відсутністю капіталу для інвестування у нові технології;
- в) кризу, вихід з якої неможливий за існуючої техніки.

24. Сукупність технологічних ланцюгів, яка виникає внаслідок процесів кооперації та спеціалізації, має стійкий характер і утворює стабільний елемент відтворювальної структури економіки, - це:

- а) технологічний пат;
- б) технологічний устрій;
- в) кластер технологій;
- г) технологічна спеціалізація.

25. Поняття «технологічний розрив»у економічну лексику запровадив:

- а) П. Друкер;
- б) Х. Кларк;
- в) И. Шумпетер;
- г) М. Туган-Барановський;
- г)Ф.-А. Хайєк;
- д) Р. Фостер.

26. Згідно із твердженням Дж.-К. Гелбрейта висококваліфіковані фахівці зі спеціальними знаннями у різних сферах діяльності, що мають досвід спільного прийняття рішень, належать до:

- а) техноструктури;
- б) груп швидкого реагування;
- в) конвергентних груп;
- г) стратегічних груп.

27. Автором теорії інноваційної економіки є:

- а) Дж.-К. Гелбрейт;
- б) П Друкер;
- в) И. Шумпетер;
- г) М. Туган-Барановський;
- г) Ф.-А. Хайєк.

28. Автором концепції гармонійної економіки є:

- а) П. Друкер;
- б) Ф. Перру;
- в) И. Шумпетер;
- г) М. Туган-Барановський;
- г) Ф.-А. Хайєк.

29. Висновок про те, що держава не має усуватися від регулювання економічних процесів, однак її втручання має бути тільки індикативним, спрямованим на підтримку розвитку «полюсів зростання», зробив:

- а) П. Друкер;

- б) Д. Белл;
- в) И. Шумпетер;
- г) Ф. Перру;
- г) Ф.-А. Хайєк.

30. Хто із зазначених нижче науковців зробив висновок про те, що вирішальне значення для успішного технічного й економічного розвитку має докорінна зміна відсталих соціальних і політичних інститутів, які не розвивають у людей честолюбності, підприємливості, ініціативності, бажання експериментувати, створювати і впроваджувати нове?

- а) И. Шумпетер;
- б) Д. Белл;
- в) Г.-К. Мюрдаль;
- г) Ф. Перру;
- г) П. Друкер.

31. Автором теорії інтелектуальної технології є:

- а) П. Друкер;
- б) Ф.-А. Хайєк;
- в) И. Шумпетер;
- г) Ф. Перру;
- г) Д. Белл.

32. Інформаційна концепція «порядку, що розширюється», належить:

- а) П. Друкеру;
- б) И. Шумпетеру;
- в) Ф.-А. Хайєку;
- г) Ф. Перру;
- г) Д. Беллу.

33. Загальновизнані наукові досягнення, які протягом певного часу дають науковому співтовариству модель постановки проблем та їх розв'язання, – це:

- а) парафраз;
- б) гіпотеза;

- в) консенсус;
- г) парадигма;
- г) метаморфоза.

34. Інноваційна діяльність – це:

- а) діяльність, спрямована на створення і використання результатів наукових досліджень та розробок;
- б) діяльність, спрямована на створення, використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок, випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг;
- в) діяльність, спрямована на розроблення і випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг.

35. Фізичні чи юридичні особи, які провадять інноваційну діяльність і (або) залучають майнові та інтелектуальні цінності, вкладають власні чи запозичені кошти в реалізацію інноваційних проектів, – це:

- а) суб'єкти інноваційної діяльності;
- б) об'єкти інноваційної діяльності;
- в) інвестори;
- г) ініціатори нововведень.

36. Процес комерціалізації нововведень не включає:

- а) дослідження ринку;
- б) конструювання;
- в) ринкове планування;
- г) дослідно-конструкторські роботи;
- г) ринкове випробування.

37. Процес поширення нововведення для використання у нових місцях, сферах чи умовах – це:

- а) інваріантність нововведення;
- б) дифузія нововведення;
- в) система франчайзингу;
- г) трансфер інновацій.

38. Вкажіть правильну послідовність етапів інноваційної діяльності, спрямованої на створення нового товару:

- а) генерування ідей, розроблення концепції товару, розроблення і створення дослідного зразка, пробне виробництво;
- б) пошук ідей і їх оцінювання, розроблення конструкції товару, виготовлення дослідного зразка, промислове виробництво товару;
- в) генерування ідей, оцінювання та відбір перспективних ідей, розроблення концепції товару, розроблення і створення дослідного зразка, пробний маркетинг.

39. Загальне уявлення про використання певної новинки для втілення в життя якогось задуму, що допоможе задовольнити усвідомлену потребу (розв'язати проблему), – це:

- а) ідея інновації;
- б) ініціація інновації;
- в) кластеризація інновації;
- г) формалізація інновації.

40. Інструмент просування нових товарів на ринок, який ґрунтується на позитивному іміджі фірми, уособленому в його торговій марці, - це:

- а) коучінг;
- б) мерчандайзинг;
- в) брендинг;
- г) бенчмаркінг.

40. Інновації розглядаються як «процес використання інтелектуального продукту, технологій, організаційно-технічних рішень» згідно з _____ підходом:

- а) фінансово-інвестиційним;
- б) утилітарним;
- в) процесним;
- г) об'єктивним.

1.3. ВИМІРЮВАННЯ РІВНЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТА ЧИННИКИ ЙОГО ФОРМУВАННЯ

1. Показники економічної ефективності інноваційних проектів –:

- а) внутрішня норма рентабельності, чиста теперішня вартість;
- б) собівартість, прибуток;
- в) планові розрахунки;
- г) фінансові показники.

2. Дайте правильне визначення показника «термін окупності» для оцінки інноваційних проектів:

- а) визначає період, впродовж якого додатковий прибуток, отриманий внаслідок реалізації інноваційного проекту, забезпечить повернення вкладених інвестицій;
- б) коефіцієнт порівняння середнього річного прибутку, отриманого внаслідок впровадження інновації, до одноразового первісного капіталу, витраченого для здійснення цієї інновації;
- в) теперішня вартість усіх грошових надходжень за період впровадження інновації, яка зменшена на теперішню вартість усіх грошових відтоків за цей період;
- г) гранична ефективність капіталу.

3. Дайте правильне визначення показника «чиста теперішня вартість» для оцінки інноваційних проектів:

- а) коефіцієнт порівняння середнього річного прибутку, отриманого внаслідок впровадження інновації, до одноразового первісного капіталу, витраченого на здійснення цієї інновації;
- б) розраховується як різниця між результатами та інноваційними витратами за розрахунковий період, приведеними до одного року (як правило до початкового), тобто з врахуванням дисконтування результатів витрат;

- в) кількість років, потрібних для зрівняння суми приросту прибутку з витраченим інвестиційним капіталом;
- г) гранична ефективність капіталу.

4. Майбутня вартість коштів – це:

- а) послідовність грошових потоків, що оцінюються за часом здійснення та розміром;
- б) сума майбутніх грошових надходжень, приведених на поточний період з врахуванням визначеної процентної ставки;
- в) сума, в яку інвестовані кошти, перетворюються через певний час з врахуванням визначеної процентної ставки;
- г) сума доходу, що утворюється в результаті інвестування за умови, що сума зарахованого простого відсотка не виплачується протягом кожного періоду.

5. Дайте правильне визначення показника «внутрішня норма прибутковості» для оцінки інноваційних проектів:

- а) процентна ставка (норма дисконтування), за якої чиста теперішня вартість обраного варіанта інноваційного проекту дорівнює нулю;
- б) теперішня вартість усіх грошових надходжень за період впровадження інновації, яка зменшена на теперішню вартість усіх грошових відтоків за цей період;
- в) коефіцієнт порівняння середнього річного прибутку, отриманого внаслідок впровадження інновації, до одноразового первісного капіталу, витраченого для здійснення цієї інновації;
- г) кількість років, потрібних для зрівняння суми приросту прибутку витраченим інвестиційним капіталом.

6. Дайте правильне визначення процесу дисконтування для оцінювання інноваційних проектів:

- а) теперішня вартість усіх грошових припливів за період впровадження інновації, яка зменшена на теперішню вартість усіх грошових відтоків за цей період.

- б) процес приведення в часі грошових потоків майбутніх витрат та прибутків, які виникають у зв'язку з упровадженням інновації.
- в) кількість років, потрібних для зрівняння суми приросту прибутку з витраченим інвестиційним капіталом.
- г) гранична ефективність капіталу.

7. Оберіть неправильне твердження:

- а) якщо $PI > 1$, то $NPV > 0$;
- б) якщо $PI > 1$, то $NPV < 0$;
- в) якщо $NPV > 0$, то $PI > 1$;
- г) якщо $PI > 1$, то проект приймається до реалізації.

8. Соціальний ефект інноваційної діяльності оцінюється:

- а) змінами кількості робочих місць на об'єктах, де впроваджуються інновації;
- б) скороченням циклу «дослідження – розробка – впровадження»;
- в) пільгами, що надаються виконавцям інноваційних програм;
- г) усі відповіді вірні.

9. Показниками оцінки ефективності інноваційних проектів з урахуванням фактору часу (дисконтні) є:

- а) чистий потоковий ефект;
- б) внутрішня норма рентабельності;
- в) дисконтований період окупності інвестицій;
- г) усі відповіді вірні.

10. Економічний ефект інноваційної діяльності проявляється через:

- а) через економію часу, зростання прибутку, зменшення витрат тощо;
- б) вивільнення ресурсів на підприємстві;
- в) приріст наукової, науково-технічної й технічної інформації;
- г) кількість зареєстрованих охоронних документів.

11. Збільшення наукових, науково-технічних знань щодо закономірностей розвитку природи і суспільства характеризує ... ефект інноваційної діяльності:

- а) ресурсний;
- б) економічний;
- в) науковий;
- г) комерційний.

12. Соціальний ефект інноваційної діяльності проявляється через:

- а) через економію часу, зростання прибутку, зменшення витрат тощо;
- б) вивільнення ресурсів на підприємстві;
- в) покращення умов праці персоналу, підвищення його кваліфікації, приріст доходу працівників;
- г) кількість зареєстрованих охоронних документів.

13. Екологічний ефект інноваційної діяльності характеризується:

- а) підвищенням ергономічності виробництва (зниженням рівня шуму, вібрації, електромагнітного поля тощо);
- б) підвищенням рівня кваліфікації персоналу;
- в) зростанням кількості патентів та ліцензій;
- г) вивільненням оборотних активів підприємства.

14. Актуальність, як основний критерій оцінювання результатів інновацій:

- а) полягає у вирішенні проблем загальнодержавного масштабу у всіх сферах життєдіяльності населення відповідно до цілей науково-технічного і соціально-економічного розвитку країни;
- б) передбачає відповідність інноваційного проекту цілям науково-технічного і соціально-економічного розвитку країни, регіону, підприємства;
- в) раховує вплив інновації на різні сторони діяльності суб'єкта господарювання та його оточення, отримання різних видів ефекту;

г) всі відповіді правильні.

15. Для оцінки ефективності інноваційної діяльності доцільно використовувати параметри:

- а) наукомісткості та конкурентоздатності виробництва;
- б) відновлення та техніко-економічного рівня інноваційної продукції;
- в) експортабельності інноваційної продукції;
- г) всі відповіді правильні.

16. До статичних показників оцінки ефективності інноваційних проектів відносять:

- а) чиста теперішня вартість,
- б) індекс рентабельності,
- в) внутрішня норма рентабельності,
- г) період окупності

17. До динамічних показників оцінки ефективності інноваційних проектів відносять:

- а) дисконтований період окупності,
- б) середня норма рентабельності,
- в) економічна додана вартість;
- г) середньозважена вартість капіталу.

18. За яким методом оцінюють ефективність інноваційно-інвестиційних проектів?

- а) методом Монте-Карло;
- б) методом дисконтованих оцінок та статичними методами розрахунку;
- в) методом сценаріїв;
- г) метод «дерева рішень».

19. Проекти затверджуються лише тоді, коли чиста поточна вартість:

- а) менша нуля;
- б) більша нуля;
- в) дорівнює нулю;

г) більша одиниці.

20. За ступенем збільшення показники ефекту інноваційної діяльності поділяють на:

- а) абсолютний і порівняльний;
- б) локальний і загальнодержавний;
- в) одноразовий і мультиплікаційний;
- г) економічний і соціальний.

21. Інноваційний цикл розвитку персоналу підприємства включає:

- а) прийом на роботу;
- б) участь у вдосконаленні системи якості продукції;
- в) процеси плинності;
- г) участь у розподілі прибутку підприємства.

1.4. СУЧАСНІ ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

1. Оберіть неправильне твердження:

- а) венчурні фірми формуються за рахунок коштів індивідуальних та інституційних інвесторів;
- б) венчурні фірми вкладають кошти в інноваційні проекти шляхом придбання пакета акцій інноваційних підприємств, які широко котируються на біржі;
- в) венчурне фінансування, як правило, здійснюється на пайових, а не боргових засадах;
- г) управління венчурними фірмами здійснюють висококваліфіковані спеціалісти у сфері інноваційного та фінансового менеджменту.

2. Технопарки, інноваційно-технологічні центри, бізнес інкубатори на лежать до виду інноваційної інфраструктури:

- А) інформаційної;
- Б) кадрової;
- В) експертно-консалтингової;
- Г) виробничо-технологічної.

3. Венчурні фірми, що створюються у вигляді науково-дослідних відділів при великих промислових корпораціях, називаються:

- а) незалежними венчурними фірмами;
- б) внутрішніми венчурними фірмами;
- в) впроваджувальними венчурними фірмами;
- г) зовнішніми венчурними фірмами.

4. Комплекс дослідних інститутів, лабораторій, дослідних заводів, створюваних на задалегідь підготовлених територіях навколо великих університетів із розвиненою інфраструктурою – це:

- а) технополіс;
- б) технопарк;
- в) бізнес-інкубатор;

г) венчурна компанія.

5. Фірми – комутанти працюють і спеціалізуються:

- а) на вузькому сегменті ринку;
- б) на етапах росту випуску продукції;
- в) на стадії росту винахідливої активності;
- г) на етапі падіння випуску продукції і здійснюють дрібний і середній бізнес на індивідуальних клієнтах.

6. Фірми – експлеренти являють собою:

- а) великі інноваційні фірми, здатні самостійно вирішувати завдання нововведень;
- б) малі підприємства, що працюють на вузький сегмент ринку в період росту випуску продукції;
- в) середні фірми, що спеціалізуються на створенні нових продуктів;
- г) дрібні підприємства, що спеціалізуються на випуску нових виробів.

7. Фірми – віоленти працюють:

- а) на межі максимуму випуску продукції підприємства;
- б) на етапі падіння випуску продукції;
- в) на етапі зростання виробництва продукції;
- г) на етапі створення нового продукту.

8. Фірми, що створюють інновації для потреб вузького сегмента ринку, – це:

- а) експлеренти;
- б) комутанти;
- в) патієнти;
- г) віоленти.

9. Дрібні фірми, що використовують інновації на стадії їх старіння, – це:

- а) експлеренти;
- б) комутанти;
- в) патієнти;

г) віоленти.

10. Фірми, що орієнтуються на інновації, які здешевлюють виготовлення продукції, водночас забезпечуючи їй рівень якості, прийнятний для основної маси споживачів, - це:

- а) експлеренти;
- б) комутанти;
- в) патієнти;
- г) віоленти.

11. Малі підприємства у технологічно прогресивних галузях економіки, що спеціалізуються у сферах наукових досліджень, розробок, створення і впровадження інновацій, організація яких пов'язана з підвищеним ризиком, - це:

- а) венчурні фірми;
- б) комп'ютерні фірми;
- в) проектно-цільові фірми;
- г) мережеві фірми.

12. Організаційна структура, метою якої є створення сприятливих умов для стартового розвитку малих підприємств через надання їм певного комплексу послуг і ресурсів, - це:

- а) технопарк;
- б) бізнес-центр;
- в) бізнес-інкубатор;
- г) технополіс.

13. Міжфірмова науково-технічна кооперація в інноваційних процесах не здійснюється шляхом створення:

- а) галузевих інститутів;
- б) консорціумів;
- в) стратегічних альянсів;
- г) спільних підприємств;
- д) синдикатів.

14. Фірми, що спеціалізуються на створенні нових чи радикально змінених старих сегментів ринку, - це:

- а) експлеренти;
- б) комутанти;
- в) патієнти;
- г) віоленти.

15. Організація, що надає інформаційні та консультативні послуги з вибору технології для підприємницької діяльності, розробляє стратегію її передавання і здійснює юридичну підтримку процесу передавання, - це:

- а) бізнес-центр;
- б) центр інновацій;
- в) центр трансферу технологій;
- г) венчурна фірма.

16. Об'єднання наукових, інноваційних, науково-технологічних парків і бізнес-інкубаторів на певній території з метою надання потужного імпульсу економічному розвитку регіону - це:

- а) регіональний науково-технологічний центр;
- б) технополіс;
- в) метрополія;
- г) мегаполіс.

17. Стійке об'єднання декількох фірм різних розмірів між собою і (або) з університетами, державними лабораторіями на основі угоди про спільне фінансування НДДКР, розроблення або модернізацію продукції - це:

- а) консорціум;
- б) корпорація;
- в) науково-технічний альянс;
- г) регіональний науково-технологічний центр.

18. Американська форма бізнес-інкубаторів передбачає:

- а) створення інноваційних проєктів на кошти від грантів, місцевих засобів або державних коштів;

- б) безкоштовне наставництво та інший супровід інноваційної діяльності;
- в) фінансування інноваційних проектів за рахунок спеціально створених (венчурних) фондів;
- г) правильні відповіді «а» та «б».

19. Європейський підхід до створення бізнес-інкубаторів передбачає:

- а) фінансування інноваційних проектів на кошти від грантів, місцевих засобів або державних коштів;
- б) безкоштовне наставництво та інший супровід інноваційної діяльності;
- в) фінансування інноваційних проектів за рахунок спеціально створених (венчурних) фондів;
- г) правильні відповіді «а» та «б».

20. Науково-виробничий комплекс, створений для розроблення технології виробництва і збуту принципово нової продукції, має назву:

- а) спільна науково-технічна і виробнича діяльність;
- б) асоціація;
- в) консорціум;
- г) технологічний парк.

21. Кремнієва долина в Сполучених Штатах Америки функціонує у формі:

- а) технополісу;
- б) асоціації;
- в) консорціуму;
- г) технологічного парку.

22. Найбільший технополіс Японії і світу, який називають «місто-мозок»:

- а) Біополіс;
- б) Гейдельберг;
- в) Цукуба;
- г) Кулім.

1.5. НАЦІОНАЛЬНІ ІННОВАЦІЙНІ СИСТЕМИ

1. Національна інноваційна система за К. Фріменом – це:

- а) сукупність інститутів, чия взаємодія визначає інноваційну продуктивність (ефективність) національних фірм;
- б) мережа інституцій державного та приватного секторів, чия діяльність і взаємодія ініціює, імпортує та поширює нові технології;
- в) набір елементів і зв'язків, які взаємодіють в процесі виробництва, розподілу та використання нового, економічно вигідного знання і знаходяться або походять з території національної держави;
- г) сукупність національних державних, приватних і громадських організацій і механізмів їхньої взаємодії, у межах яких створюються, зберігаються і поширюються нові знання та технології.

2. Національна інноваційна система згідно з дослідженнями

Р. Нельсон – це:

- а) сукупність інститутів, чия взаємодія визначає інноваційну продуктивність (ефективність) національних фірм;
- б) мережа інституцій державного та приватного секторів, чия діяльність і взаємодія ініціює, імпортує та поширює нові технології;
- в) набір елементів і зв'язків, які взаємодіють в процесі виробництва, розподілу та використання нового, економічно вигідного знання і знаходяться або походять з території національної держави;
- г) сукупність національних державних, приватних і громадських організацій і механізмів їхньої взаємодії, у межах яких створюються, зберігаються і поширюються нові знання та технології.

3. Національна інноваційна система за підходом Б.-А.

Лундвалла – це:

- а) сукупність інститутів, чия взаємодія визначає інноваційну продуктивність (ефективність) національних фірм;

- б) мережа інституцій державного та приватного секторів, чия діяльність і взаємодія ініціює, імпортує та поширює нові технології;
- в) набір елементів і зв'язків, які взаємодіють в процесі виробництва, розподілу та використання нового, економічно вигідного знання і знаходяться або походять з території національної держави;
- г) сукупність національних державних, приватних і громадських організацій і механізмів їхньої взаємодії, у межах яких створюються, зберігаються і поширюються нові знання та технології.

4. На інституціональній складовій інноваційної діяльності у своїх дослідженнях наголошував:

- а) Б.-А. Лундвалл;
- б) К. Фрімен;
- в) Ф. Ліст;
- г) Р. Нельсон.

5. Підкреслював роль конкуренції у стимулюванні інноваційної діяльності:

- а) Б.-А. Лундвалл;
- б) К. Фрімен;
- в) Ф. Ліст;
- г) Р. Нельсон.

6. Загальні характеристики національної інноваційної системи:

- а) основна її мета - створення, розповсюдження та використання інновацій як джерела підвищення конкурентоспроможності країни;
- б) знання – основна продуктивна сила;
- в) орієнтація на забезпечення пріоритетного розвитку трьох складових: науки, освіти та наукоємного виробництва;
- г) всі відповіді правильні.

7. Суб'єктами національної інноваційної системи є:

- а) промислові підприємства, фінансові структури, науково-дослідницькі та проектно-конструкторські установи та відділи, ВНЗ, органи державного управління;
- б) науково-технічні знання, інновації, прибутки від інноваційної діяльності;
- в) культурно-історичні, економічні, технологічні, інформаційні обставини;
- г) інновації у фізичному та інформаційному розумінні, які створюються та використовуються з метою отримання прибутку або іншого ефекту.

8. Об'єктами національної інноваційної системи є:

- а) промислові підприємства, фінансові структури, науково-дослідницькі та проектно-конструкторські установи та відділи, ВНЗ, органи державного управління;
- б) економічне і правове середовище формування інновацій;
- в) культурно-історичні, економічні, технологічні, інформаційні обставини;
- г) інновації у фізичному та інформаційному розумінні, які створюються та використовуються з метою отримання прибутку або іншого ефекту.

9. Національна інноваційна система містить наступні підсистеми:

- а) організація створення інновацій, у т.ч. й організаційні форми інноваційного процесу та інноваційних підприємств, поділ праці, фінансування інновацій, ринок інновацій, правове поле інновацій, адміністративне та економічне регулювання інноваційних процесів з боку держави, територіальна організація інноваційної діяльності;
- б) порядок встановлення, переходу та ліквідації прав власності на інновації та результати їх використання, контрактна практика,
- в) державного регулювання, освіти і професійної підготовки, генерації знань, інноваційної інфраструктури, виробництва продукції і послуг інноваційного спрямування;
- г) всі відповіді правильні.

10. Офіційно прийняте визначення національної інноваційної системи зазначено в:

- а) Законі України «Про інноваційну діяльність»;
- б) Законі України «Про наукову та науково-технічну діяльність»;
- в) Концепції розвитку національної інноваційної системи;
- г) Законі України «Про вищу освіту».

11. Національна інноваційна система України є:

- а) дворівневою;
- б) трирівневою;
- в) чотирьохрівневою;
- г) п'ятирівневою.

12. Принципова модель національної інноваційної системи України включає:

- а) підсистему інноваційного процесу;
- б) підсистему державного сприяння інноваційній діяльності;
- в) підсистему міжнародних зв'язків у сфері інновацій
- г) всі відповіді правильні.

13. Європейсько-американський підхід щодо принципів створення основ інноваційного розвитку держави базується на:

- а) скороченні витрат на НДДКР;
- б) ідеї використання та зміцнення власного науково-технологічного потенціалу для генерування інноваційного продукту;
- в) переважно зовнішньому запозиченні нових знань і технологій та їх подальшому вдосконаленні;
- г) всі відповіді правильні.

14. Японський підхід щодо принципів створення основ інноваційного розвитку держави передбачає:

- а) скороченні витрат на НДДКР;

- б) ідеї використання та зміцнення власного науково-технологічного потенціалу для генерування інноваційного продукту;
- в) переважно зовнішньому запозиченні нових знань і технологій та їх подальшому вдосконаленні;
- г) всі відповіді правильні.

15. Тактичним завданням національної інноваційної системи України на сучасному етапі розвитку є:

- а) запуск процесів масового оновлення всіх сфер господарської діяльності з метою усунення розриву інноваційного процесу між стадіями виникнення нового знання та його впровадженням у практичну діяльність;
- б) впровадження механізмів стимулювання попиту та пропозиції на інноваційні продукти;
- в) розвиток інфраструктури інноваційної діяльності;
- г) правильні відповіді «б» і «в».

1.6. ІНФРАСТРУКТУРА РИНКУ ІННОВАЦІЙ

1. До елементів інноваційної інфраструктури відносять:

- а) фінансові установи;
- б) інформаційно-комунікативні установи;
- в) консалтингові установи;
- г) всі попередні відповіді правильні.

2. Сертифікацію інноваційної продукції забезпечує:

- а) Харківський інститут метрології НВО;
- б) Український інститут промислової власності (Укрпатент);
- в) Інститут інтелектуальної власності і права;
- г) Інтернет-біржа промислової власності.

3. Українське агентство з авторських і суміжних прав бере участь в:

- а) підготовці фахівців з вищою освітою у сфері інтелектуальної власності;
- б) здійсненні державної реєстрації авторських прав на наукові роботи;
- в) видачі охоронних документів на об'єкти промислової власності;
- г) правовому захисті об'єктів промислової власності.

4. Інноваційна інфраструктура – це:

- а) система економічних відносин між споживачами інноваційної продукції чи послуг і суб'єктами пропозицій, тобто власниками інноваційної продукції, інформаційно-консультаційних послуг з приводу їх виробництва, придбання та їх використання;
- б) сукупність державних установ, приватних та громадських організацій, які забезпечують розвиток та підтримку всіх стадій інноваційного циклу;
- в) тип економічних взаємозв'язків і відносин між виробниками та споживачами з приводу виробництва, придбання і використання інформації;

г) система відносин виробників та споживачів науково-технічної продукції.

5. Ринок інновацій – це:

а) система економічних відносин між споживачами інноваційної продукції чи послуг і суб'єктами пропозицій, тобто власниками інноваційної продукції, інформаційно-консультаційних послуг з приводу їх виробництва, придбання та їх використання;

б) сукупність державних установ, приватних та громадських організацій, які забезпечують розвиток та підтримку всіх стадій інноваційного циклу;

в) тип економічних взаємозв'язків і відносин між виробниками та споживачами з приводу виробництва, придбання і використання інформації;

г) система відносин виробників та споживачів науково-технічної продукції.

6. Ринок науково-технічної інформації – це:

а) система економічних відносин між споживачами інноваційної продукції чи послуг і суб'єктами пропозицій, тобто власниками інноваційної продукції, інформаційно-консультаційних послуг з приводу їх виробництва, придбання та їх використання;

б) сукупність державних установ, приватних та громадських організацій, які забезпечують розвиток та підтримку всіх стадій інноваційного циклу;

в) тип економічних взаємозв'язків і відносин між виробниками та споживачами з приводу виробництва, придбання і використання інформації;

г) система відносин виробників та споживачів науково-технічної продукції.

7. Забезпечує доступ інноваційних підприємств до виробничих ресурсів та технологій для виготовлення прототипів та виробництва інноваційної продукції:

а) виробничо-технологічна інфраструктура;

- б) фінансова інфраструктура;
- в) кадрова інфраструктура;
- г) логістична інфраструктура.

8. Охоплює інформаційні мережі, експертні та консультаційні центри, патентні служби:

- а) виробничо-технологічна інфраструктура;
- б) інформаційно-консалтингова інфраструктура;
- в) кадрова інфраструктура;
- г) логістична інфраструктура.

9. Наукові дослідження і розробки є основним видом діяльності для:

- а) експерентів;
- б) венчурних підприємств;
- в) наукових організацій
- г) бізнес-інкубаторів.

10. Об'єктом інноваційної інфраструктури, основним призначенням якого є сприяння створенню малих інноваційних підприємств через доступ до різних видів ресурсів, а також надання різних видів послуг за пільговими цінами, являється:

- а) технополіс;
- б) дослідницький парк;
- в) бізнес-інкубатор;
- г) технологічний інкубатор.

11. Основними функціями інноваційної інфраструктури є:

- а) забезпечення та інформування;
- б) регулювання і стимулювання;
- в) функція санації;
- г) всі відповіді правильні.

12. Функція регулювання, що притаманна інноваційній інфраструктурі, передбачає:

- а) задоволення потреб споживачів у реалізації чи придбанні інноваційної продукції;
- б) створенню конкурентоспроможного інноваційного продукту, розширенню переліку інноваційних послуг і способів їх здійснення;
- в) оптимальне формування попиту і пропозиції на науково-технічну продукцію й інноваційні послуги, що забезпечує їхній раціональний розподіл між суб'єктами інноваційної діяльності та встановлює рівень цін на них;
- г) звільнення ринку від неконкурентоспроможних учасників.

13. Основними функціями суб'єктів інноваційної інфраструктури є:

- а) реалізація повного інноваційного циклу через генерацію і поширення нових знань;
- б) активне сприяння розвитку бізнесу на різних етапах його життєвого циклу;
- в) створення міста, або його частини, де зосереджений наукомісткий бізнес;
- г) правильні відповіді «а» та «б».

14. Комерціалізація на ринку інновацій передбачає:

- а) реалізацію на комерційній основі створеного інноваційного продукту в різноманітних його формах та видах на національному або світовому ринку з метою отримання прибутку;
- б) розвиток експортного потенціалу галузі;
- в) створення інноваційного кластера;
- г) все перелічене вище.

15. Згідно із Законом України «Про інноваційну діяльність» інноваційна інфраструктура – це:

- а) організаційна форма, що забезпечує поширення нововведень;

б) сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо);

в) сукупність організацій, фірм, об'єднань, які охоплюють весь цикл здійснення інноваційної діяльності, починаючи з генерації нових науково-технічних ідей та їх обробки і закінчуючи випуском та реалізацією інноваційної продукції;

г) система економічних відносин між споживачами інноваційної продукції (інноваційних послуг) і суб'єктами пропозицій (власниками інноваційної продукції, інформаційно-консультаційних послуг) з приводу їх виробництва, придбання та їх використання.

1.7. МАРКЕТИНГ ІННОВАЦІЙ

1. Обсяг продукції, який споживач хоче та спроможний придбати за деякою із можливих цін протягом певного часу на конкретному ринку – це:

- а) попит на продукцію;
- б) точка ринкової рівноваги;
- в) критичний обсяг продукції;
- г) обсяг попиту.

2. Планування створення нового товару передбачає здійснення інноваційної діяльності за такими етапами:

- а) генерування ідей, розроблення концепції товару, розроблення та створення дослідного зразка, пробне виробництво;
- б) пошук ідей і їх оцінювання, розроблення конструкції товару, виготовлення дослідного зразка, промислове виробництво товару;
- в) генерування ідей, оцінювання та відбір перспективних ідей, розроблення концепції товару, розроблення та створення дослідного зразка, пробний маркетинг;
- г) за всіма вищеперерахованими.

3. Попит, що відображає неможливість задоволення потреб споживачів за рахунок наявних на ринку товарів і послуг, – це:

- а) негативний попит;
- б) прихований попит;
- в) потенційний попит;
- г) нерегулярний попит.

4. Потенційний попит на продукцію формується на стадії:

- а) утвердження нової продукції на ринку;
- б) зрілості продукції;
- в) виходу нової продукції на ринок;
- г) задуму і розроблення нової продукції.

5. До внутрішніх чинників, що впливають на розмір та характер попиту, не належить:

- а) кількість майбутніх споживачів продукції;
- б) ціна продукції;
- в) швидкість впровадження нової продукції;
- г) наявність гарантійного обслуговування.

6. До зовнішніх чинників, що впливають на розмір та характер попиту, не належить:

- а) реклама продукції;
- б) загальний стан економіки;
- в) правова база інноваційної діяльності;
- г) доходи споживачів.

7. Стимулюють попит на нову продукцію такі чинники:

- а) підвищення фондів віддачі;
- б) підвищення матеріаломісткості;
- в) випередження конкурентів за часом випуску продукції;
- г) випередження конкурентами за якістю продукції.

8. Негативний попит характеризує:

- а) неможливість задоволення споживачів за рахунок наявних на ринку товарів і послуг;
- б) виникнення коливань попиту протягом значних проміжків часу;
- в) попит на товари, які споживач «недолюблює» (стоматологічні послуги);
- г) попит на товари, шкідливі для здоров'я.

9. Повноцінний попит характеризує:

- а) неможливість задоволення споживачів за рахунок наявних на ринку товарів і послуг;
- б) виникнення коливань попиту протягом значних проміжків часу;
- в) адекватність нововведень бажанням споживачів, перехід нововведення в стадію зрілості;
- г) попит на товари, шкідливі для здоров'я.

10. Нераціональний попит характеризує:

- а) неможливість задоволення споживачів за рахунок наявних на ринку товарів і послуг;
- б) виникнення коливань попиту протягом значних проміжків часу;
- в) попит на товари, які споживач «недолюблює» (стоматологічні послуги);
- г) попит на товари, шкідливі для здоров'я.

11. Маркетинг інновацій слід розглядати як:

- а) формування і стимулювання попиту на принципово нові товари;
- б) інструментарій орієнтації окремих суб'єктів господарювання на інноваційний розвиток;
- в) управління життєвим циклом товарної інновації;
- г) всі перелічені відповіді правильні.

12. Інноваційна стратегія експлерента полягає в:

- а) компенсації втрат конкурента;
- б) створенні нових сегментів ринку;
- в) поліпшенні якості продукції;
- г) стимулюванні нового напрямку моди.

13. До недоліків пробного маркетингу можна віднести:

- а) неспроможність побачити результати в межах всієї країни на основі кількох міст;
- б) змога конкурентам наздогнати інноваційну фірму;
- в) правильні відповіді а) та б);
- г) неможливість вивчення реакції споживачів на новий товар.

14. Метод синектики при розробці ідей нових товарів передбачає:

- а) вивчення реакції споживачів на новий товар;
- б) сприяння бажанню споживача купити товар на ранньому етапі;
- в) виявлення фактів невдачі чи успіху конкурентів;
- г) використання аналогій з інших сфер життя.

15. Корисність інноваційних товарів відбиває їх:

- а) попит на них;
- б) споживча вартість;
- в) якість;
- г) придатність.

16. Пропозиція з використання якоїсь вже обґрунтованої та впровадженої ідеї інновацій називається:

- а) ініціацією інновацій;
- б) дифузією інновацій;
- в) нововведенням;
- г) інвенцією інновацій.

МОДУЛЬ 2. СТРАТЕГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА

1. Інноваційний потенціал:

- а) є складником економічного потенціалу підприємства;
- б) є комплексною характеристикою спроможності підприємства до інноваційної діяльності;
- в) характеризує процес, який забезпечує ріст системи (якою являється підприємство) за рахунок нововведень;
- г) всі відповіді правильні.

2. Згідно з ресурсним підходом інноваційний потенціал:

- а) розглядається в поєднанні з іншими потенціалами;
- б) трактується як сукупність ресурсів;
- в) є здатністю створювати нову вартість;
- г) сукупністю можливостей, завдяки яким підприємство готове до здійснення інноваційної діяльності.

3. Згідно з структурним підходом інноваційний потенціал:

- а) розглядається в поєднанні з іншими потенціалами;
- б) трактується як сукупність ресурсів;
- в) є здатністю створювати нову вартість;
- г) сукупністю можливостей, завдяки яким підприємство готове до здійснення інноваційної діяльності.

4. За результатним підходом інноваційний потенціал:

- а) розглядається в поєднанні з іншими потенціалами;
- б) трактується як сукупність ресурсів;
- в) є здатністю створювати нову вартість;
- г) сукупністю можливостей, завдяки яким підприємство готове до здійснення інноваційної діяльності.

5. Основні складники успіху інноваційної діяльності підприємства визначаються наявністю та ефективним розвитком:

- а) виробничо-збутового потенціалу;
- б) ринкового потенціалу;
- в) інноваційного потенціалу;
- г) всі відповіді правильні.

6. В структурі потенціалу інноваційного розвитку підприємства інтелектуальна складова є частиною:

- а) виробничо-збутового потенціалу;
- б) ринкового потенціалу;
- в) інноваційного потенціалу;
- г) потенціалу землі і природних ресурсів.

7. Виділяють наступні складники інноваційного потенціалу підприємства:

- а) якісний та цільовий;
- б) інвестиційно-фінансовий та результативний;
- в) інституційний;
- г) всі відповіді правильні.

8. Сукупністю матеріально-технічних та інтелектуальних ресурсів і можливостей підприємства визначається _____ складник інноваційного потенціалу підприємства:

- а) якісний;
- б) інвестиційно-фінансовий;
- в) інституційний;
- г) цільовий.

9. Інститути, або суб'єкти інноваційної діяльності, які забезпечують: внутрішні процеси інноваційної діяльності, безпосереднє впровадження нових технологій, взаємозв'язок підприємства як з наукою, так і з ринком, а також методами, засобами організації управління інноваційним процесом, у своїй сукупності утворюють _____ складник інноваційного потенціалу підприємства:

- а) якісний;
- б) інвестиційно-фінансовий;

- в) інституційний;
- г) цільовий.

10. Показники ринкових можливостей підприємства на основі розробленої стратегії і тактики діяльності, а також вектори спрямування наявних та потенційних елементів його потенціалу характеризують _____ складник інноваційного потенціалу підприємства:

- а) якісний;
- б) інвестиційно-фінансовий;
- в) інституційний;
- г) цільовий.

11. Реальний фактичний інноваційний продукт, отриманий в інноваційному процесі, характеризує _____ складник інноваційного потенціалу підприємства:

- а) результативний;
- б) інвестиційно-фінансовий;
- в) інституційний;
- г) цільовий.

12. Структурний елемент, який показує і забезпечує зворотний вплив і зв'язок всіх складових інноваційного потенціалу підприємства на формування матеріальних і нематеріальних активів, наближення витрат на інноваційну діяльність до оптимальних показників, результати від інноваційної діяльності та їх граничні величини, характеризує його _____ складник:

- а) результативний;
- б) інвестиційно-фінансовий;
- в) інституційний;
- г) цільовий.

12. Поняття «інноваційний потенціал» в економічну науку було введено:

- а) М. Фрідменом;
- б) Й.-А. Шумпетером;

- в) К. Фріменом;
- г) М. Портером.

13. Згідно із Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», інноваційний потенціал – це:

- а) сукупність різних видів ресурсів, необхідних для здійснення інноваційної діяльності;
- б) сукупність науково-технологічних, фінансово-економічних, виробничо-соціальних та культурно-освітніх можливостей країни (галузі, регіону, підприємства тощо), необхідних для забезпечення інноваційного розвитку економіки;
- в) сукупність інноваційних ресурсів та умовозабезпечуючих чинників, які створюють необхідні умови для оптимального використання цих ресурсів з метою досягнення відповідних орієнтирів інноваційної діяльності та підвищення конкурентоспроможності підприємства в цілому;
- г) міра готовності виконати завдання, які забезпечують досягнення поставленої інноваційної цілі, тобто міра готовності до реалізації інноваційного проекту або програми інноваційних перетворень і впровадження інновації.

14. Сучасні підходи до розуміння економічного змісту інноваційного потенціалу підприємства акцентують увагу на:

- а) ефективному розвитку інноваційної інфраструктури;
- б) максимальних можливостях підприємства генерувати високу інноваційну активність;
- в) необхідному ресурсному забезпеченні інноваційних процесів на рівні підприємства;
- г) мірі готовності виконати завдання, які забезпечують досягнення поставленої інноваційної цілі.

15. Речовинною основою інноваційного потенціалу, яка впливає на масштаби й темпи інноваційної діяльності підприємства являється:

- а) комунікативний потенціал;
- б) техніко-технологічний потенціал;
- в) кадровий потенціал;
- г) ринковий потенціал.

2.2. СТРАТЕГІЇ ТА БІЗНЕС-МОДЕЛІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

1. Стратегія наступу (як вид інноваційної стратегії):

- а) є частиною загальної стратегії стабілізації і спрямована на утримання конкурентних позицій підприємства на існуючих ринках;
- б) є частиною загальної стратегії зростання і пов'язана з прагненням підприємств досягти технічного та ринкового лідерства шляхом створення та впровадження нових продуктів;
- в) є ідентичною загальній стратегії підприємства;
- г) використовується для реалізації загальної стратегії стабілізації підприємствами, які не є лідерами у випуску на ринок певних нововведень, але залучилися до їх виробництва, придбавши у підприємства-лідера ліцензію.

2. Наступальну стратегію можуть використовувати:

- а) більшість підприємств, які уникають надмірного ризику;
- б) підприємства, які мають стійку ринкову позицію завдяки унікальності продукту;
- в) малі інноваційні (венчурні) підприємства і великі підприємства, які активно вивчають ринок для поширення свого впливу на інші привабливі сфери діяльності;
- г) дочірні підприємства, які не роблять спроб змінити свою продукцію, бо тісно пов'язані з вимогами до неї головного підприємства.

3. Стратегія захисту (як вид інноваційної стратегії):

- а) є частиною загальної стратегії стабілізації і спрямована на утримання конкурентних позицій підприємства на існуючих ринках;
- б) є частиною загальної стратегії зростання і пов'язана з прагненням підприємств досягти технічного та ринкового лідерства шляхом створення та впровадження нових продуктів;

- в) є ідентичною загальною стратегією підприємства;
- г) використовується для реалізації загальної стратегії стабілізації підприємствами, які не є лідерами у випуску на ринок певних нововведень, але залучилися до їх виробництва, придбавши у підприємства-лідера ліцензію.

4. Стратегії захисту в інноваційній діяльності дотримуються наступні суб'єкти підприємництва:

- а) підприємства, які мають стійку ринкову позицію завдяки унікальності продукту;
- б) малі інноваційні (венчурні) підприємства і великі підприємства, які активно вивчають ринок для поширення свого впливу на інші привабливі сфери діяльності;
- в) більшість підприємств, які уникають надмірного ризику і прагнуть йти на крок позаду від лідерів і впроваджують новачку лише тоді, коли впевняться у її перспективності;
- г) дочірні підприємства, які не роблять спроб змінити свою продукцію, бо тісно пов'язані з вимогами до неї головного підприємства.

5. Імітаційна стратегія (як вид інноваційної стратегії діяльності підприємства):

- а) є ідентичною загальною стратегією підприємства;
- б) використовується для реалізації загальної стратегії стабілізації підприємствами, які не є лідерами у випуску на ринок певних нововведень, але залучилися до їх виробництва, придбавши у підприємства-лідера ліцензію;
- в) є частиною загальної стратегії зростання і пов'язана з прагненням підприємств досягти технічного та ринкового лідерства шляхом створення та впровадження нових продуктів;
- г) є частиною загальної стратегії стабілізації і спрямована на утримання конкурентних позицій підприємства на існуючих ринках.

6. Здебільшого підприємство при здійсненні інноваційної діяльності може копіювати основні споживчі властивості

нововведень, а також досягати у процесі виробництва певних переваг (зниження вартості завдяки залученню дешевої робочої сили чи місцевих ресурсів, використання вже існуючих виробничих потужностей у новому призначенні тощо) за умови використання:

- а) стратегії захисту;
- б) стратегії наступу;
- в) імітаційної стратегії;
- г) стратегії залежності.

7. Стратегія залежності в інноваційній діяльності використовується:

- а) підприємствами, які мають стійку ринкову позицію завдяки унікальності продукту;
- б) дочірніми підприємствами, які не роблять спроб змінити свою продукцію, бо тісно пов'язані з вимогами до неї головного підприємства і виконують роботи на його замовлення (субпідрядні роботи);
- в) малими інноваційними (венчурними) підприємствами і великими підприємствами, які активно вивчають ринок для поширення свого впливу на інші привабливі сфери діяльності;
- г) підприємствами, які уникають надмірного ризику.

8. Залежну стратегію (як вид інноваційної стратегії) розробляють:

- а) для реалізації загальної стратегії стабілізації дочірні підприємства великих акціонерних товариств (компаній), характер технологічних змін у цьому випадку залежить від політики «батьківських» підприємств;
- б) для реалізації загальної стратегії стабілізації підприємств, які не є лідерами у випуску на ринок певних нововведень, але залучилися до їх виробництва, придбавши у підприємства-лідера ліцензію;

- в) для реалізації загальної стратегії стабілізації підприємств, діяльність яких спрямована на утримання конкурентних позицій на існуючих ринках;
- г) для реалізації загальної стратегії підприємств, які мають стійку ринкову позицію завдяки унікальності продукту.

9. До традиційної стратегії в інноваційній діяльності

вдаються:

- а) дочірні підприємства великих акціонерних товариств (компаній);
- б) підприємства, які мають стійку ринкову позицію завдяки унікальності продукту, що є основою бізнесу (вид інноваційної стратегії збігається зі стратегією бізнесу);
- в) малі інноваційні (венчурні) підприємства і великі підприємства, які активно вивчають ринок для поширення свого впливу на інші привабливі сфери діяльності;
- г) підприємства, які уникають надмірного ризику.

10. Не передбачає значних технологічних змін реалізація ... стратегії:

- а) наступальної
- б) традиційної;
- в) захисної;
- г) імітаційної.

11. Традиційної стратегії в інноваційній діяльності

дотримуються:

- а) дочірні підприємства великих акціонерних товариств (компаній);
- б) підприємства, які на підставі ретельного аналізу ринкової ситуації та становища конкурентів цілком впевнені у сталості ринку та споживчих перевагах своєї продукції;
- в) малі інноваційні (венчурні) підприємства і великі підприємства, які активно вивчають ринок для поширення свого впливу на інші привабливі сфери діяльності;
- г) підприємства, які уникають надмірного ризику.

12. Стратегія «за нагодою» (стратегія «ніші») є складником:

- а) загальної стратегії підприємств, які мають стійку ринкову позицію завдяки унікальності продукту;
- б) загальної стратегії стабілізації підприємств, які придбали ліцензію у підприємства-лідера;
- в) загальної стратегії стабілізації підприємств, діяльність яких спрямована на утримання конкурентних позицій на існуючих ринках;
- г) наступальної і захисної загальної стратегії залежно від місткості ринкової ніші.

13. Підприємства і країни, що намагаються швидко вийти на світові ринки, використовуючи свій традиційний потенціал, здебільшого на початку використовують:

- а) стратегію захисту;
- б) імітаційну стратегію;
- в) стратегію «ніші»;
- г) традиційну стратегію.

14. Змішана стратегія в інноваційній діяльності передбачає:

- а) активне вивчення ринку для поширення свого впливу на інші привабливі сфери діяльності;
- б) вивчення місткості ринкової ніші;
- в) купівлю у підприємства-лідера ліцензії для виробництва інноваційної продукції;
- г) ситуацію, за якої для одного виду бізнесу використовують наступальну стратегію, для іншого – захисну чи традиційну.

15. Змішану стратегію в інноваційній діяльності використовують:

- а) дочірні підприємства великих акціонерних товариств (компаній);
- б) малі інноваційні (венчурні) підприємства;
- в) транснаціональні корпорації, які працюють у різних сферах бізнесу і на різних ринках;
- г) підприємства, які уникають надмірного ризику.

16. Бізнес-модель підприємства - це:

- а) характеризує основні елементи бізнесу, їх відношення і систему зв'язків (механізм) об'єкта із зовнішнім середовищем, що дозволяє створити цілісне уявлення про бізнес;
- б) наявні та приховані можливості щодо інноваційного розвитку підприємства;
- в) сукупність елементів, які характеризують принципово відмінну від конкурентів логіку його функціонування, на основі використання ключових компетенцій, для максимально ефективного розподілу стратегічних ресурсів у системі бізнес-процесів із метою створення продукту (послуги), що відповідає пріоритетам споживачів;
- г) правильні відповіді «а», «в».

17. В інноваційному контексті бізнес-модель - це:

- а) сукупність елементів, які характеризують принципово відмінну від конкурентів логіку функціонування підприємства;
- б) формалізована схема функціонування бізнесу компанії;
- в) наявні та приховані можливості щодо інноваційного розвитку підприємства;
- г) є такою конструкцією, що трансформує інноваційні технології в економічні вигоди для підприємства та високу споживчу цінність для клієнтів

18. В основі технології побудови інноваційної моделі бізнесу в сучасних умовах лежить концепція:

- а) «агресивного тигра»;
- б) «блакитного океану»;
- в) створення «білого простору»;
- г) правильні відповіді «б», «в».

19. Основними компонентами бізнес-моделі підприємства є:

- а) пропозиція споживчої цінності та структура ланцюжка її створення;
- б) сегмент ринку,

- в) стратегія розвитку бізнесу;
- г) всі відповіді правильні.

20. Концепція створення «білого простору» М. Джонсона (2010 року) являє собою технологію побудови інноваційної моделі бізнесу, що базується на посиленій увазі до:

- а) основних ресурсів та бізнес-процесів підприємства;
- б) пропозиції споживчої цінності;
- в) моделі отримання прибутку;
- г) всі відповіді правильні.

2.3. ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

1. До традиційних джерел фінансування інноваційної діяльності відносять:

- а) краудфандинг;
- б) франчайзинг;
- в) бюджетне фінансування;
- г) венчурний капітал.

2. Перевагою використання краудфандінгу як нетрадиційного джерела інноваційної діяльності є:

- а) спрямування на найбільш ризикове інвестування;
- б) оптимізація поточної бізнес-моделі;
- в) залучення безповоротних безкоштовних інвестицій з одночасною рекламою інноваційного продукту;
- г) інвестування інтелектуального капіталу.

3. Перевагою використання венчурних фондів як нетрадиційного джерела фінансування інноваційної діяльності є:

- а) спрямування на найбільш ризикове інвестування;
- б) оптимізація поточної бізнес-моделі;
- в) залучення безповоротних безкоштовних інвестицій з одночасною рекламою інноваційного продукту;
- г) інвестування інтелектуального капіталу.

4. Перевагою використання бізнес-інкубаторів як нетрадиційного джерела фінансування інноваційної діяльності є:

- а) спрямування на найбільш ризикове інвестування;
- б) оптимізація поточної бізнес-моделі;
- в) залучення безповоротних безкоштовних інвестицій з одночасною рекламою інноваційного продукту;
- г) інвестування інтелектуального капіталу.

5. Перевагою використання бізнес-ангелів як нетрадиційного джерела фінансування інноваційної діяльності є:

- а) спрямування на найбільш ризикове інвестування;
- б) оптимізація поточної бізнес-моделі та визначення місця та перспектив проекту на ринку;
- в) залучення безповоротних безкоштовних інвестицій з одночасною рекламою інноваційного продукту;
- г) інвестування інтелектуального капіталу.

6. Бізнес-ангел – це:

- а) співпраця людей, які об'єднують гроші чи інші ресурси для підтримки ідей, людей або організацій, взаємодія між якими найчастіше відбувається в Інтернеті на спеціалізованих майданчиках або в соціальних мережах;
- б) приватний інвестор, що вкладає гроші в інноваційні проекти (стар-тапи) на етапі створення підприємства в обмін на повернення вкладень та долю в капіталі (зазвичай блокуючий (конвертований) пакет, а не контрольний);
- в) інвестор, що надає кошти на безповортній основі і ставить головним завданням сприяння розвитку фундаментальних наукових досліджень і підвищення наукової кваліфікації вчених;
- г) інвестор, що для фінансування інноваційної діяльності використовує кошти Державного бюджету України, місцевих бюджетів, спеціалізованих державних і комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ.

7. Краудфандинг – це:

- а) співпраця людей, які об'єднують гроші чи інші ресурси для підтримки ідей, людей або організацій, взаємодія між якими найчастіше відбувається в Інтернеті на спеціалізованих майданчиках або в соціальних мережах;
- б) приватний інвестор, що вкладає гроші в інноваційні проекти (стар-тапи) на етапі створення підприємства в обмін на повернення вкладень та долю в капіталі (зазвичай блокуючий (конвертований) пакет, а не контрольний);
- в) інвестор, що надає кошти на безповортній основі і ставить головним завданням сприяння розвитку фундаментальних наукових досліджень і підвищення наукової кваліфікації вчених;

г) інвестор, що для фінансування інноваційної діяльності використовує кошти Державного бюджету України, місцевих бюджетів, спеціалізованих державних і комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ.

8. За ступенем участі у грошовому забезпеченні структур, що проводять НДДКР, можна виділити такі види фінансування інноваційної діяльності:

- а) державні, приватні;
- б) державне фінансування, кредитування, інвестування, самофінансування;
- в) традиційні, нетрадиційні;
- г) кошти бюджетів та позабюджетні фонди.

9. До основних механізмів мобілізації позикових коштів для фінансування інновацій відносять:

- а) використання інвестиційних позик і кредитів, а також венчурне інвестування;
- б) інвестиційний лізинг та селенг;
- в) інвестування за рахунок випуску та реалізації облігацій підприємства (емісії облігацій підприємства);
- г) все перераховане вище.

10. До основних механізмів мобілізації власних коштів для фінансування інновацій відносять:

- а) використання інвестиційних позик і кредитів, а також венчурне інвестування;
- б) інвестиційний лізинг та селенг;
- в) реінвестування прибутку, що залишається у розпорядженні підприємства, інвестування за рахунок використання амортизаційних відрахувань;
- г) інвестування за рахунок випуску та реалізації облігацій підприємства (емісії облігацій підприємства).

11. Складові механізми мобілізації залучених коштів пов'язані із:

- а) використанням інвестиційних позик і кредитів, а також венчурним інвестуванням;
- б) інвестиційним лізингом та селенгом;

- в) залученням коштів від емісії цінних паперів; від розміщення цінних паперів на вторинному ринку; розширенням статутного фонду за рахунок додаткових внесків;
- г) всі відповіді правильні.

12. Форфейтинг в інноваційній діяльності доцільно використовувати:

- а) для технічного переоснащення у провідних галузях економіки, таких як електроніка, автомобілебудування, авіабудування, комплексна автоматизація виробництва;
- б) при здійсненні науково-технічних і технологічних проектів у рамках реалізації пріоритетних напрямів розвитку науки й техніки та при формуванні механізмів трансферу технологій;
- в) для тиражування наукомісткої продукції із залученням великого капіталу;
- г) для додаткового накопичення амортизаційних відрахувань.

13. Франчайзинг в інноваційній діяльності доцільно використовувати:

- а) для технічного переоснащення у провідних галузях економіки, таких як електроніка, автомобілебудування, авіабудування, комплексна автоматизація виробництва;
- б) при здійсненні науково-технічних і технологічних проектів у рамках реалізації пріоритетних напрямів розвитку науки й техніки та при формуванні механізмів трансферу технологій;
- в) для тиражування наукомісткої продукції із залученням великого капіталу;
- г) для додаткового накопичення амортизаційних відрахувань.

14. Лізинг в інноваційній діяльності доцільно використовувати:

- а) для технічного переоснащення у провідних галузях економіки, таких як електроніка, автомобілебудування, авіабудування, комплексна автоматизація виробництва;

- б) при здійсненні науково-технічних і технологічних проектів у рамках реалізації пріоритетних напрямів розвитку науки й техніки та при формуванні механізмів трансферу технологій;
- в) для тиражування наукомісткої продукції із залученням великого капіталу;
- г) для додаткового накопичення амортизаційних відрахувань.

15. Довгострокова оренда машин та обладнання:

- а) лізинг;
- б) довгостроковий комерційний кредит;
- в) форфейтинг;
- г) франчайзинг.

16. Державний фонд фундаментальних досліджень України:

- а) надає кошти на безповоротній основі;
- б) є некомерційною організацією;
- в) сприяє розвитку наукових досліджень;
- г) всі відповіді правильні.

17. Податковий інвестиційний кредит в інноваційній діяльності визначається як:

- а) кошти, що надаються підприємству на безповоротній та безоплатній основі;
- б) відстрочка сплати податку на прибуток, що надається суб'єкту підприємницької діяльності на визначений строк з метою збільшення його фінансових ресурсів для здійснення інноваційних програм з наступною компенсацією відстрочених сум у вигляді додаткових надходжень податку через загальне зростання прибутку, що буде отриманий згідно з чинним законодавством внаслідок реалізації інноваційних програм;
- в) кошти, що надаються підприємству на основі терміновості, повернення, платності та цільового використання;
- г) цільове фінансування із державного бюджету.

2.4. РИЗИКИ В ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ТА УПРАВЛІННЯ НИМИ

1. Під інноваційним (підприємницьким) ризиком варто розуміти:

- а) ризик, що виникає за будь-яких видів діяльності, пов'язаних з інноваційними процесами, виробництвом нової продукції, товарів, послуг, їх операціями, комерцією, здійсненням соціально-економічних і науково-технічних проектів;
- б) це ймовірність втрат, що виникають при вкладенні підприємницькою фірмою засобів у виробництво нових товарів (послуг), які, можливо, не знайдуть очікуваного попиту на ринку;
- в) ризик, пов'язаний з діяльністю, метою якої є реалізація інновацій;
- г) всі відповіді правильні.

2. Метод диверсифікації управління ризиками в інноваційній діяльності:

- а) передбачає, що розподіл ризиків здійснюється між учасниками проекту;
- б) забезпечує зниження портфельних ризиків за рахунок різнонаправлених інвестицій (зниження курсової вартості компенсується зростанням інших);
- в) передбачає утворення спеціального страхового фонду та його використання для подолання втрат і збитків внаслідок несприятливих подій;
- г) передбачає укладання ф'ючерсних контрактів та опціонів, що дозволяє зафіксувати ціну придбання або продажу і таким чином компенсує втрати.

3. Метод розподілу ризику в інноваційній діяльності:

- а) передбачає, що розподіл ризиків здійснюється між учасниками проекту;

- б) забезпечує зниження портфельних ризиків за рахунок різнонаправлених інвестицій (зниження курсової вартості компенсується зростанням інших);
- в) передбачає утворення спеціального страхового фонду та його використання для подолання втрат і збитків внаслідок несприятливих подій;
- г) передбачає укладання ф'ючерсних контрактів та опціонів, що дозволяє зафіксувати ціну придбання або продажу і таким чином компенсує втрати.

4. Метод хеджирування в управлінні ризиками інноваційної діяльності:

- а) передбачає, що розподіл ризиків здійснюється між учасниками проекту;
- б) забезпечує зниження портфельних ризиків за рахунок різнонаправлених інвестицій (зниження курсової вартості компенсується зростанням інших);
- в) передбачає утворення спеціального страхового фонду та його використання для подолання втрат і збитків внаслідок несприятливих подій;
- г) передбачає укладання ф'ючерсних контрактів та опціонів, що дозволяє зафіксувати ціну придбання або продажу і таким чином компенсує втрати.

5. Метод страхування ризиків інноваційної діяльності:

- а) передбачає, що розподіл ризиків здійснюється між учасниками проекту;
- б) забезпечує зниження портфельних ризиків за рахунок різнонаправлених інвестицій (зниження курсової вартості компенсується зростанням інших);
- в) передбачає утворення спеціального страхового фонду та його використання для подолання втрат і збитків внаслідок несприятливих подій;
- г) передбачає укладання ф'ючерсних контрактів та опціонів, що дозволяє зафіксувати ціну придбання або продажу і таким чином компенсує втрати.

6. Метод експертних оцінок ризиків в інноваційній діяльності передбачає:

- а) здійснення постійного контролю за реалізацією проекту з точки зору виявлення втрат (ризиків) та використання його результатів при визначенні рівня ризику аналогічних проектів в майбутньому ;
- б) залучення висококваліфікованих фахівців до проведення експертизи кількісних та якісних показників інноваційного проекту;
- в) передбачають обчислення та аналіз критеріїв чистого дисконтованого доходу, норми дисконту, середньої та мінімальної ціни одиниці продукції тощо;
- г) визначення кількох зон ризику (безризикової зони, зон мінімального, підвищеного, критичного, неприпустимого ризику) в залежності від величини втрат інвестора.

7. Метод використання аналогів при оцінці ризиків в інноваційній діяльності передбачає:

- а) здійснення постійного контролю за реалізацією проекту з точки зору виявлення втрат (ризиків) та використання його результатів при визначенні рівня ризику аналогічних проектів в майбутньому ;
- б) залучення висококваліфікованих фахівців до проведення експертизи кількісних та якісних показників інноваційного проекту;
- в) передбачають обчислення та аналіз критеріїв чистого дисконтованого доходу, норми дисконту, середньої та мінімальної ціни одиниці продукції тощо;
- г) визначення кількох зон ризику (безризикової зони, зон мінімального, підвищеного, критичного, неприпустимого ризику) в залежності від величини втрат інвестора.

8. Метод статистичних оцінок ризиків в інноваційній діяльності передбачає:

- а) здійснення постійного контролю за реалізацією проекту з точки зору виявлення втрат (ризиків) та використання його

результатів при визначенні рівня ризику аналогічних проектів в майбутньому ;

б) залучення висококваліфікованих фахівців до проведення експертизи кількісних та якісних показників інноваційного проекту;

в) передбачають обчислення та аналіз критеріїв чистого дисконтованого доходу, норми дисконту, середньої та мінімальної ціни одиниці продукції тощо;

г) визначення кількох зон ризику (безризикової зони, зон мінімального, підвищеного, критичного, неприпустимого ризику) в залежності від величини втрат інвестора.

9. Метод аналітичної оцінки проектних ризиків в інноваційній діяльності передбачає:

а) здійснення постійного контролю за реалізацією проекту з точки зору виявлення втрат (ризиків) та використання його результатів при визначенні рівня ризику аналогічних проектів в майбутньому ;

б) залучення висококваліфікованих фахівців до проведення експертизи кількісних та якісних показників інноваційного проекту;

в) передбачають обчислення та аналіз критеріїв чистого дисконтованого доходу, норми дисконту, середньої та мінімальної ціни одиниці продукції тощо;

г) визначення кількох зон ризику (безризикової зони, зон мінімального, підвищеного, критичного, неприпустимого ризику) в залежності від величини втрат інвестора.

10. Інноваційний ризик можна класифікувати на:

а) фінансовий і комерційний;

б) валютний і процентний;

в) маркетинговий і кредитний ;

г) діловий і ринковий.

11. Фінансовий ризик як різновид інноваційного ризику включає:

а) валютний, кредитний, процентний і ринковий ризику;

- б) валютний, маркетинговий, кредитний і процентний ризики;
- в) маркетинговий, діловий, ринковий і кредитний ризики;
- г) діловий, комерційний, процентний і валютний ризики.

12. Комерційний ризик як різновид інноваційного ризику включає:

- а) валютний, кредитний ризики;
- б) валютний, маркетинговий ризики;
- в) маркетинговий, діловий ризики;
- г) діловий, процентний ризики.

13. Імовірність отримання валютних доходів чи втрат, пов'язаних із зміною курсу національної валюти відносно іншої, в тому числі у разі зовнішньоекономічної кредитної операції – це _____ ризик:

- а) валютний;
- б) маркетинговий;
- в) діловий;
- г) процентний.

14. Ймовірність отримання певного результату кредитором після сплати (несплати) боржником кредиту і відсотків від нього відповідно до термінів і умов кредитного договору – це _____ ризик:

- а) валютний;
- б) маркетинговий;
- в) кредитний;
- г) процентний.

15. Ймовірність зміни процентних ставок, які виплачуються від залучених засобів, над ставками кредитів, які надаються для фінансування інноваційної діяльності підприємства – це _____ ризик:

- а) валютний;
- б) маркетинговий;
- в) кредитний;

г) процентний.

16. Ризик пов'язаний з операціями випуску, розміщення і купівлі-продажу цінних паперів:

- а) маркетинговий;
- б) ринковий;
- в) портфельний;
- г) правильні відповіді «б» та «в».

17. Градація комерційного ризику за напрямками ринкової діяльності підприємства, сегментами ринку, маркетинговими стратегіями, що дає змогу компенсувати втрати підприємства під час виконання певних рішень збільшенням прибутків або забезпеченням цільових прибутків від інноваційної діяльності чи дотримання рішень в цій сфері характеризує принцип _____ в управлінні інноваційним ризиком:

- а) адаптивності;
- б) максимізації межі ризику;
- в) диференціації;
- г) контролю.

18. До суб'єктивних ризиків в інноваційній діяльності підприємства відносять:

- а) ризики макросередовища;
- б) ризики мікросередовища;
- в) ризики прийняття інноваційних рішень;
- г) правильні відповіді «а» та «б».

19. До інноваційних ризиків, спричинених впливом факторів макросередовища, відносять:

- а) споживацькі та конкурентні ризики;
- б) постачальницькі та посередницькі ризики;
- в) економічні, технологічні, політико-правові, екологічні, соціально-демографічні ризики;
- г) правильні відповіді «а» та «б».

20. До інноваційних ризиків, спричинених впливом факторів мікросередовища, відносять:

- а) споживацькі та конкурентні ризики;
- б) постачальницькі та посередницькі ризики;
- в) економічні та технологічні ризики;
- г) правильні відповіді «а» та «б».

2.5. ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

1. Засновником правового варіанту інституціоналізму був:

- а) Джон Коммонс;
- б) Джон Мейнард Кейнс;
- в) Адам Сміт;
- г) Карл Маркс.

2. До неформальних інститутів інноваційної діяльності відносять:

- а) закони та підзаконні акти, що регулюють або обмежують активність суб'єктів інноваційного підприємництва;
- б) мораль, особливості менталітету, економічного мислення тощо;
- в) правові інститути, які забезпечують функціонування економічних відносин;
- г) економічні інститути.

3. Принципи державної інноваційної політики передбачають:

- а) інтеграцію науково-технічної діяльності і освіти;
- б) концентрацію ресурсів на пріоритетних напрямках наукового розвитку;
- в) підтримку і розвиток малого підприємництва в сфері інноваційної діяльності;
- г) правильні відповіді «а» та «б».

4. Політика «технологічного поштовху» передбачає:

- а) провідну роль ринкового механізму в розподілі ресурсів й визначенні напрямів розвитку науки і техніки;
- б) соціальне регулювання наслідків НТП;
- в) розроблення різних державних програм, великі капіталовкладення у масштабні інноваційні проекти;
- г) істотний вплив передових технологій на вирішення соціально-економічних проблем.

5. Політика «ринкової орієнтації» передбачає:

- а) оперативне регулювання й підтримку інноваційної діяльності на мікроекономічному рівні;
- б) удосконалення управління в науково-технологічній та інноваційній сферах;
- в) істотний вплив передових технологій на вирішення соціально-економічних проблем, на зміну галузевої структури;
- г) обмеження ролі держави в стимулюванні фундаментальних досліджень.

6. Довгострокова інноваційна політика спрямована на:

- а) пряме державне фінансування інноваційних інвестицій для реалізації програм структурної перебудови економіки;
- б) організацію, планування і контроль ресурсного забезпечення інноваційної діяльності з державних і недержавних джерел;
- в) формування єдиного технологічного простору;
- г) правильні відповіді а) та в).

7. Поточна інноваційна політика передбачає:

- а) захист прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності;
- б) підтримання високого суспільного статусу вчених, конструкторів, інженерів;
- в) вплив передових технологій на вирішення соціально-економічних проблем;
- г) створення сприятливого економічного клімату та розвитку інформаційного середовища для здійснення нововведень у фірмах.

8. До інструментів регулювання пропозиції інноваційної діяльності відносять:

- а) страхування і гарантування;
- б) акти нормативно-правового або директивного характеру;
- в) розвиток державою патентного права;
- г) забезпечення дослідників та інженерів відповідним обладнанням і приладами, приміщеннями та сервісом.

9. Державне регулювання інноваційної діяльності здійснюється шляхом:

- а) фінансової підтримки виконання інноваційних проектів;
- б) підтримки функціонування і розвитку сучасної інноваційної інфраструктури;
- в) захисту прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності;
- г) всі попередні відповіді правильні.

10. Основними факторами інноваційного розвитку України, які визначають необхідність державного регулювання є:

- а) дефіцит реальних інвестицій у фінансуванні нововведень;
- б) низький попит на наукомістку продукцію;
- в) капіталомісткий характер більшості необхідних для виробничої модернізації технологій;
- г) всі попередні відповіді правильні.

11. Методами стимулювання інноваційної активності підприємств України є:

- а) ліцензування;
- б) квотування;
- в) податкові пільги для наукомістких галузей та підприємств;
- г) всі попередні відповіді правильні.

12. Методами правового регулювання інноваційної діяльності підприємств є:

- а) ліцензування;
- б) квотування;
- в) патентування;
- г) всі попередні відповіді правильні.

13. Основним засобом реалізації пріоритетних напрямків розвитку науки і техніки є:

- а) ліцензування;
- б) квотування;
- в) державні наукові та науково-технічні програми;
- г) патентування.

14. Інституційне забезпечення підтримки інноваційної діяльності включає в себе:

- а) ліцензування;
- б) сукупність спеціально створених державних інституцій, що прямо або опосередковано здійснюють підтримку інноваційної діяльності;
- в) державні наукові та науково-технічні програми;
- г) державне замовлення на виготовлення наукомісткої продукції.

15. Документ, який містить головні цілі, вказує пріоритетні напрямки державної науково-технічної та інноваційної політики, орієнтири структурного формування науково-технологічного потенціалу та його ресурсного забезпечення – це:

- а) Закон України «Про інноваційну діяльність»;
- б) Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність»;
- в) Концепція науково-технічного та інноваційного розвитку України;
- г) Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року.

16. Стратегія «запозичення» в системі державної інноваційної політики передбачає:

- а) використання механізму залучення зарубіжних інновацій;
- б) створення умов для використання зарубіжних інновацій;
- в) генерування вітчизняних інновацій;
- г) все перелічене вище.

17. У випадку реалізації стратегії «перенесення» державна інноваційна політика:

- а) націлена на використання механізмів залучення зарубіжних інновацій, їх адаптацію та на цій підставі формування національного інноваційного потенціалу;
- б) передбачає створення умов для використання зарубіжних інновацій в економічній діяльності;

- в) передбачає генерування вітчизняних інновацій з обмеженим використанням інших джерел розвитку;
- г) все перелічене вище.

18. До прямих методів регулювання інноваційної діяльності не відносять:

- а) ліцензування;
- б) квотування;
- в) державні контракти та замовлення;
- г) пільгове кредитування.

2.6. ОХОРОНА ПРАВ ТА ЕКОНОМІКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Інтелектуальна власність – це:

- а) музичний твір;
- б) автомобіль у власному користуванні;
- в) новий вид цукерок на кондитерській фабриці;
- г) усі попередні відповіді правильні.

2. До винаходу як об'єкту промислової власності можливо віднести:

- а) культура клітин рослин і тварин;
- б) продукти ядерного перетворення, які характеризуються якісними та кількісними ознаками;
- в) просторово-геометричне розташування сукупності елементів інтегральної мікросхеми та зв'язків між ними;
- г) правильні відповіді а) та б).

3. До об'єкту промислової власності відноситься:

- а) «ноу-хау»;
- б) товарний знак;
- в) комп'ютерна програма;
- г) раціоналізаторська пропозиція.

4. Об'єктами права інтелектуальної власності є:

- а) сорти рослин, породи тварин;
- б) раціоналізаторські пропозиції;
- в) правильні відповіді а) та б);
- г) підакцизний товар.

5. Результат творчої діяльності людини в галузі художнього конструювання це:

- а) товарний знак;
- б) корисна модель;
- в) промисловий зразок;
- г) гудвіл.

6. До об'єктів, що охороняються авторськими та суміжними правами відносять:

- а) фірмове найменування;
- б) оприлюднені та не оприлюднені твори;
- в) комерційна таємниця;
- г) захист прав винахідників.

7. Гудвіл, як об'єкт інтелектуальної власності, це:

- а) не захищені охоронними документами та не оприлюднені знання чи досвід технічного характеру;
- б) технічне вирішення у формі пропозиції, яке є новим і корисним для підприємства;
- в) визначена сукупність програмних, організаційних та технічних засобів, які призначені для централізованого накопичення та багатоцільового колективного використання інформації;
- г) перевищення покупної вартості підприємства над його оціночною вартістю і відображає грошову оцінку ділової репутації підприємства на момент його продажу.

8. З якого моменту починає діяти авторське право на винахід?

- а) в момент закінчення проходження процедури експертизи твору;
- б) з моменту створення твору;
- в) з моменту першого опублікування твору;
- г) в момент здійснення першої операції купівлі-продажу.

9. Соціальним захистом громадян України стосовно їх авторських і суміжних прав опікуються:

- а) Державне патентне відомство України;
- б) Комітет з інтелектуальної власності;
- в) Державне агентство України з авторських і суміжних прав;
- г) усі попередні відповіді правильні.

10. Порушенням авторського права і (або) суміжних прав, що дає підстави для судового захисту, є:

- а) ввезення на митну територію України без дозволу осіб, які мають авторське право і (або) суміжні права, примірників творів, фонограм, відеограм, програм мовлення;
- б) будь-які дії для свідомого обходу технічних засобів захисту авторського права і (або) суміжних прав, зокрема виготовлення, розповсюдження, ввезення з метою розповсюдження і застосування засобів для такого обходу;
- в) правильні відповіді а) та б);
- г) використання об'єкту права на основі договору, в якому регламентуються обов'язки кожної із сторін, терміни, розміри та порядок виплати винагороди.

11. Ліцензія – це:

- а) дозвіл використовувати технічне досягнення або інший нематеріальний ресурс протягом певного строку за обумовлену винагороду;
- б) форма інтелектуальної власності, науково-технічний результат, що навмисне не патентується з метою випередження конкурентів;
- в) система правових норм, що регулюють правові відносини, пов'язані зі створенням і використанням творів науки і різних видів мистецтва;
- г) виняткове право на використання певних нематеріальних ресурсів у процесі виробничої діяльності в сфері промисловості, торгівлі, сільського господарства.

12. Примусова ліцензія – це:

- а) передбачає перехід до ліцензіара всіх прав використання ліцензії;
- б) видається на основі рішення компетентного державного органа проти волі патентовласника;
- в) об'єктом такої ліцензії є технічне рішення, яке не захищене патентом, ноу-хау, виробничий досвід тощо;
- г) по ній всі права виключного використання об'єкта ліцензії передаються ліцензіату, але ліцензіар зберігає право особистого використання.

13. Авторське право – це:

- а) виняткове право на використання певних нематеріальних ресурсів у процесі виробничої діяльності в сфері промисловості, торгівлі, сільського господарства;
- б) можливість використання заявленого технічного рішення в промисловості, сільському господарстві, охороні здоров'я та інших галузях виробництва;
- в) система правових норм, що регулюють правові відносини, пов'язані зі створенням і використанням творів науки і різних видів мистецтва;
- г) всі попередні відповіді правильні.

14. Який нормативно-правовий документ регулює договірні відносини, що складаються в процесі розробки інноваційних проектів:

- а) Цивільний кодекс України;
- б) Закон України “Про інноваційну діяльність”;
- в) Закон України “Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні”;
- г) Указ Президента України “Про фінансову підтримку інноваційної діяльності підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави”.

15. Хто вперше запатентував принцип дії ручки?

- а) Томас Алва Едісон в США 1910 році;
- б) Альберт Енштейн в США в 1927 році;
- в) Джон Барбер у Великобританії в 1791 році;
- г) Джон Лауд в США в 1888 році.

16. Право власності на винахід (корисну модель) засвідчується:

- а) патентом;
- б) ліцензією;
- в) авторським посвідченням;
- г) актом приймання винаходу до використання.

17. Оновлений виріб, розроблений на заміну того, що раніше випускався з метою розширення сфери застосування та відрізняється від попереднього додатковими споживчими властивостями має назву:

- а) оригінальний виріб;
- б) модернізований виріб;
- в) модифікований виріб;
- г) удосконалений виріб.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1.

Проаналізувати структуру експорту послуг в Україні за даними, поданими в таблиці 1. Визначити частку послуг науково-технічного та інноваційного спрямування, а також послуг, пов'язаних з використанням інтелектуальної власності в структурі експорту послуг України. Визначити частку послуг науково-технічного характеру за їх видами у структурі експорту ділових послуг. Проаналізувати експорт послуг, пов'язаних з ліцензійно-патентною діяльністю. Обґрунтувати висновки щодо ефективності трансферу послуг наукового-технічного, інноваційного характеру та послуг, пов'язаних з використанням інтелектуальної власності з України.

Таблиця 1

Структура експорту послуг в Україні ¹ за видами за 9 місяців 2020 року

Найменування послуги згідно із КЗЕП	Експорт			Сальдо
	тис.дол. США	у % до 9 місяців 2019	у % до загального обсягу, розділу	
1	2	3	4	5
Усього	8149959,7	88,0	100,0	4444048,8
у тому числі				
Послуги з переробки матеріальних ресурсів	978006,9	80,2	12,0	975283,2
Послуги з ремонту та технічного обслуговування, що не віднесені до інших категорій	173815,4	99,0	2,1	133195,2
Транспортні послуги	3583383,0	77,7	44,0	2861266,2
Послуги поштової та кур'єрської служби	32282,3	96,3	0,9	11116,3
Послуги, пов'язані з подорожами	197230,9	82,2	2,4	-333031,8
Послуги з будівництва	48483,5	53,6	0,6	24528,6
Послуги зі страхування	43853,3	89,5	0,5	-47296,1

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5
Послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю	72039,1	71,1	0,9	-287933,9
Роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності	66738,3	178,4	0,8	-281385,5
- Послуги франшизи та використання торгової марки	5647,6	134,1	8,5	-116710,4
- Послуги, пов'язані з ліцензійною діяльністю	21188,7	75,0	31,7	-153461,1
- Послуги, пов'язані з патентною діяльністю	36242,8	1744,0	54,3	35877,3
- Інші роялті	3659,3	127,4	5,5	-47091,3
Послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги	2110825,5	115,2	25,9	1746462,9
Ділові послуги	857579,6	96,9	10,5	178787,8
- Послуги дослідження та розробки	88910,8	97,6	10,4	69505,2
- Професійні та консалтингові послуги	412503,5	101,2	48,1	59500,3
- Наукові та технічні послуги	197298,1	100,8	23,0	112916,6
- Послуги з обробки та усунення забруднення навколишнього середовища	377,4	417,0	0,0	-25876,6
- Послуги сільського господарства та послуги видобутку	6131,8	27,5	0,7	-13449,7
- Послуги операційного лізингу	31347,8	107,2	3,7	-88158,3
- Послуги, пов'язані з торгівлею, та посередницькі послуги	43020,7	65,9	5,0	24684,5
- Інші ділові послуги	77989,5	106,2	9,1	39665,8

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5
Послуги приватним особам, культурні та рекреаційні послуги	12259,1	80,8	0,2	4329,5
Державні та урядові послуги	5745,3	128,6	0,1	-530157,3

¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Завдання 2.

Проаналізувати структуру імпорту послуг в Україні за даними, поданими в таблиці 2. Визначити частку послуг науково-технічного та інноваційного спрямування, а також послуг, пов'язаних з використанням інтелектуальної власності в структурі імпорту послуг України. Визначити частку послуг науково-технічного характеру за їх видами у структурі імпорту ділових послуг. Проаналізувати імпорт послуг, пов'язаних з ліцензійно-патентною діяльністю. Обґрунтувати висновки щодо ефективності трансферу послуг наукового-технічного, інноваційного характеру та послуг, пов'язаних з використанням інтелектуальної власності в Україні.

Таблиця 2

Структура імпорту послуг в Україну ¹ за видами за 9 місяців 2020 року

Найменування послуги згідно із КЗЕП	Імпорт			Сальдо
	тис.дол. США	у % до 9 місяців 2019	у % до загального обсягу, розділу	
1	2	3	4	5
Усього	3705910,9	73,5	100,0	4444048,8
у тому числі				
Послуги з переробки матеріальних ресурсів	2723,7	141,2	0,1	975283,2

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5
Послуги з ремонту та технічного обслуговування, що не віднесені до інших категорій	40620,2	65,7	1,1	133195,2
Транспортні послуги	722116,8	64,7	19,5	2861266,2
Послуги поштової та кур'єрської служби	21166,0	145,6	2,9	11116,3
Послуги, пов'язані з подорожами	530262,6	53,0	14,3	-333031,8
Послуги з будівництва	23954,9	92,8	0,6	24528,6
Послуги зі страхування	91149,4	133,9	2,5	-47296,1
Послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю	359972,9	91,2	9,7	-287933,9
Роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності	348123,8	89,5	9,4	-281385,5
- Послуги франшизи та використання торгової марки	122358,0	74,9	35,1	-116710,4
- Послуги, пов'язані з ліцензійною діяльністю	174649,7	112,1	50,2	-153461,1
- Послуги, пов'язані з патентною діяльністю	365,5	73,4	0,1	35877,3
- Інші роялті	50750,6	72,9	14,6	-47091,3
Послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги	364362,6	103,1	9,8	1746462,9
Ділові послуги	678791,8	71,2	18,3	178787,8
- Послуги дослідження та розробки	19405,6	159,0	2,9	69505,2
- Професійні та консалтингові послуги	353003,3	95,5	52,0	59500,3
- Наукові та технічні послуги	84381,6	95,1	12,4	112916,6
- Послуги з обробки та усунення забруднення навколишнього середовища	26254,0	63,4	3,9	-25876,6

Продовження табл.2

1	2	3	4	5
- Послуги сільського господарства та послуги видобутку	19581,5	21,8	2,9	-13449,7
- Послуги операційного лізингу	119506,0	42,0	17,6	-88158,3
- Послуги, пов'язані з торгівлею, та посередницькі послуги	18336,2	98,7	2,7	24684,5
- Інші ділові послуги	38323,7	79,2	5,6	39665,8
Послуги приватним особам, культурні та рекреаційні послуги	7929,6	119,5	0,2	4329,5
Державні та урядові послуги	535902,6	79,6	14,5	-530157,3

¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Завдання 3.

За даними таблиці 3 розглянути структуру зовнішньої торгівлі послугами України з країнами ЄС за 2020 рік. Визначити частку експорту та імпорту послуг науково-технічного та інноваційного спрямування, а також послуг, пов'язаних з використанням інтелектуальної власності у зовнішній торгівлі з країнами ЄС.

Таблиця 3

Структура зовнішньої торгівлі послугами¹ України (за видами) з країнами ЄС у 2020 році, тис. дол. США

Найменування послуги згідно із КЗЕП	Експорт	Імпорт	Сальдо
1	2	3	4
Усього по країнах ЄС	4255102,5	2796093,5	1459009,0
Послуги з переробки матеріальних ресурсів	980884,0	2950,3	977933,7
Послуги з ремонту та технічного обслуговування, що не віднесені до інших категорій	76987,3	41365,0	35622,3

Продовження табл. 3

1	2	3	4
Транспортні послуги	1081841,9	547717,4	534124,5
Послуги поштової та кур'єрської служби	32611,8	13220,1	19391,8
Послуги, пов'язані з подорожами	35768,4	273952,4	-238184,0
Послуги з будівництва	33700,1	21377,5	12322,7
Послуги зі страхування	29043,2	107109,0	-78065,8
Послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю	54706,5	290041,0	-235334,6
Роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності	19638,1	420876,8	-401238,7
- Послуги франшизи та використання торгової марки	992,9	139987,7	-138994,7
- Послуги, пов'язані з ліцензійною діяльністю	15521,5	217726,2	-202204,7
- Послуги, пов'язані з патентною діяльністю	931,0	124,0	807,0
- Інші роялті	2192,6	63038,9	-60846,3
Послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги	1358939,5	387740,2	971199,3
- Телекомунікаційні послуги	55967,5	45689,6	10277,8
- Комп'ютерні послуги	1005683,8	225691,0	779992,8
- Інформаційні послуги	297288,2	116359,5	180928,7
Ділові послуги	562366,8	625186,2	-62819,4
- Послуги дослідження та розробки	49434,4	16903,8	32530,6
- Професійні та консалтингові послуги	322116,3	369972,3	-47856,0
- Наукові та технічні послуги	82383,4	84283,4	-1900,0
- Послуги з обробки та усунення забруднення навколишнього середовища	479,1	174,7	304,4
- Послуги сільського господарства та послуги видобутку	2360,5	7957,2	-5596,7
- Послуги операційного лізингу	20394,4	100620,1	-80225,7
- Послуги, пов'язані з торгівлею, та посередницькі послуги	20754,3	14681,2	6073,1
- Інші ділові послуги	64444,5	30593,5	33851,0

Продовження табл. 3

1	2	3	4
Послуги приватним особам, культурні та рекреаційні послуги	18599,1	8000,7	10598,4
Державні та урядові послуги	2627,7	69777,0	-67149,3

^к – дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації

¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській

Завдання 4.

За даними таблиці 4 розглянути структуру експорту послуг України з країнами ЄС за 2020 рік.

Таблиця 4

Структура експорту послуг¹ з України (за видами) у країни ЄС у 2020 році, тис. дол. США

Найменування послуги згідно із КЗЕП	Експорт			Сальдо
	тис.дол. США	у % до 2019	у % до загального обсягу, розділу	
1	2	3	4	5
Усього по країнах ЄС	4255102,5	95,2	100,0	1459009,0
Роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності, в т.ч.	19638,1	59,0	0,5	-401238,7
- Послуги франшизи та використання торгової марки	992,9	39,0	5,1	-138994,7
- Послуги, пов'язані з ліцензійною діяльністю	15521,5	74,8	79,0	-202204,7
- Послуги, пов'язані з патентною діяльністю	931,0	12,5	4,7	807,0
- Інші роялті	2192,6	85,5	11,2	-60846,3

Продовження табл. 4

1	2	3	4	5
Послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги , в т.ч.	1358939,5	129,9	31,9	971199,3
- Телекомунікаційні послуги	55967,5	90,2	4,1	10277,8
- Комп'ютерні послуги	1005683,8	124,2	74,0	779992,8
- Інформаційні послуги	297288,2	170,5	21,9	180928,7
Ділові послуги, в т.ч.	562366,8	91,6	13,2	-62819,4
- Послуги дослідження та розробки	49434,4	82,6	8,8	32530,6
- Професійні та консалтингові послуги	322116,3	100,1	57,3	-47856,0
- Наукові та технічні послуги	82383,4	90,3	14,6	-1900,0
- Послуги з обробки та усунення забруднення навколишнього середовища	479,1	216,7	0,1	304,4
- Послуги сільського господарства та послуги видобутку	2360,5	121,1	0,4	-5596,7
- Послуги операційного лізингу	20394,4	118,9	3,6	-80225,7
- Послуги, пов'язані з торгівлею, та посередницькі послуги	20754,3	33,5	3,7	6073,1
- Інші ділові послуги	64444,5	107,9	11,5	33851,0

¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській

Визначити частку експорту послуг науково-технічного та інноваційного спрямування, а також послуг, пов'язаних з використанням інтелектуальної власності у структурі експорту послуг в країні ЄС. Визначити частку послуг науково-технічного характеру за їх видами у структурі експорту ділових послуг.

Проаналізувати експорт послуг, пов'язаних з ліцензійно-патентною діяльністю.

Обґрунтувати висновки щодо ефективності трансферу послуг наукового-технічного, інноваційного характеру та послуг, пов'язаних з використанням інтелектуальної власності з України до країн ЄС.

Завдання 5.

За даними таблиці 5 розглянути структуру імпорту послуг в Україну з країнам ЄС за 2020 рік. Визначити частку імпорту послуг науково-технічного та інноваційного спрямування, а також послуг, пов'язаних з використанням інтелектуальної власності у структурі експорту послуг з країн ЄС. Визначити частку послуг науково-технічного характеру за їх видами у структурі імпорту ділових послуг. Проаналізувати імпорт послуг, пов'язаних з ліцензійно-патентною діяльністю. Обґрунтувати висновки щодо ефективності трансферу послуг наукового-технічного, інноваційного характеру та послуг, пов'язаних з використанням інтелектуальної власності в Україну з країн ЄС.

Таблиця 5

Структура імпорту послуг¹ в Україну (за видами) з країн ЄС у 2020 році, тис. дол. США

Найменування послуги згідно із КЗЕП	Імпорт			Сальдо
	тис.дол. США	у % до 2019	у % до загального обсягу, розділу	
1	2	3	4	5
Усього по країнах ЄС	2796093,5	75,0	100,0	1459009,0
Послуги з переробки матеріальних ресурсів	2950,3	103,0	0,1	977933,7
Послуги з ремонту та технічного обслуговування, що не віднесені до інших категорій	41365,0	67,6	1,5	35622,3

Продовження табл. 5

1	2	3	4	5
Транспортні послуги	547717,4	59,9	19,6	534124,5
Послуги поштової та кур'єрської служби	13220,1	141,1	2,4	19391,8
Послуги, пов'язані з подорожами	273952,4	48,0	9,8	-238184,0
Послуги з будівництва	21377,5	87,6	0,8	12322,7
Послуги зі страхування	107109,0	147,3	3,8	-78065,8
Послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю	290041,0	94,7	10,4	-235334,6
Роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності	420876,8	92,0	15,1	-401238,7
- Послуги франшизи та використання торгової марки	139987,7	79,2	33,3	-138994,7
- Послуги, пов'язані з ліцензійною діяльністю	217726,2	106,0	51,7	-202204,7
- Послуги, пов'язані з патентною діяльністю	124,0	40,3	0,0	807,0
- Інші роялті	63038,9	83,7	15,0	-60846,3
Послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги	387740,2	106,7	13,9	971199,3
- Телекомунікаційні послуги	45689,6	102,4	11,8	10277,8
- Комп'ютерні послуги	225691,0	104,7	58,2	779992,8
- Інформаційні послуги	116359,5	112,8	30,0	180928,7
Ділові послуги	625186,2	75,3	22,4	-62819,4
- Послуги дослідження та розробки	16903,8	149,6	2,7	32530,6
- Професійні та консалтингові послуги	369972,3	103,5	59,2	-47856,0
- Наукові та технічні послуги	84283,4	93,3	13,5	-1900,0

Продовження табл. 5

1	2	3	4	5
- Послуги з обробки та усунення забруднення навколишнього середовища	174,7	302,9	0,0	304,4
- Послуги сільського господарства та послуги видобутку	7957,2	16,4	1,3	-5596,7
- Послуги операційного лізингу	100620,1	38,7	16,1	-80225,7
- Послуги, пов'язані з торгівлею, та посередницькі послуги	14681,2	78,4	2,3	6073,1
- Інші ділові послуги	30593,5	70,2	4,9	33851,0
Послуги приватним особам, культурні та рекреаційні послуги	8000,7	107,5	0,3	10598,4
Державні та урядові послуги	69777,0	58,9	2,5	-67149,3

¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській

Завдання 6.

Упродовж 2018 р. наукові дослідження і розробки (далі – НДР) в Україні виконували 950 організацій, 48,1% з яких належали до державного сектору економіки, 37,0% – підприємницького, 14,9% – вищої освіти. Інформація щодо кількості працівників підприємств, задіяних у виконанні НДР, за категоріями персоналу наведена в таблиці 6 та на рисунку 1.

Таблиця 6

Кількість працівників підприємств України, задіяних у виконанні НДР, за категоріями персоналу

	Кількість працівників, осіб		Із загальної кількості працівників – жінки	
	2017	2018	2017	2018
Усього	94274	88128	44173	41323
дослідники	59392	57630	26533	25780
техніки	9144	8553	5368	4994
допоміжний персонал	25738	21945	12272	10549
Із загальної кількості мають науковий ступінь				
доктора наук	6942	7043	1883	1884
доктора філософії (кандидата наук)	19219	18806	9030	8837

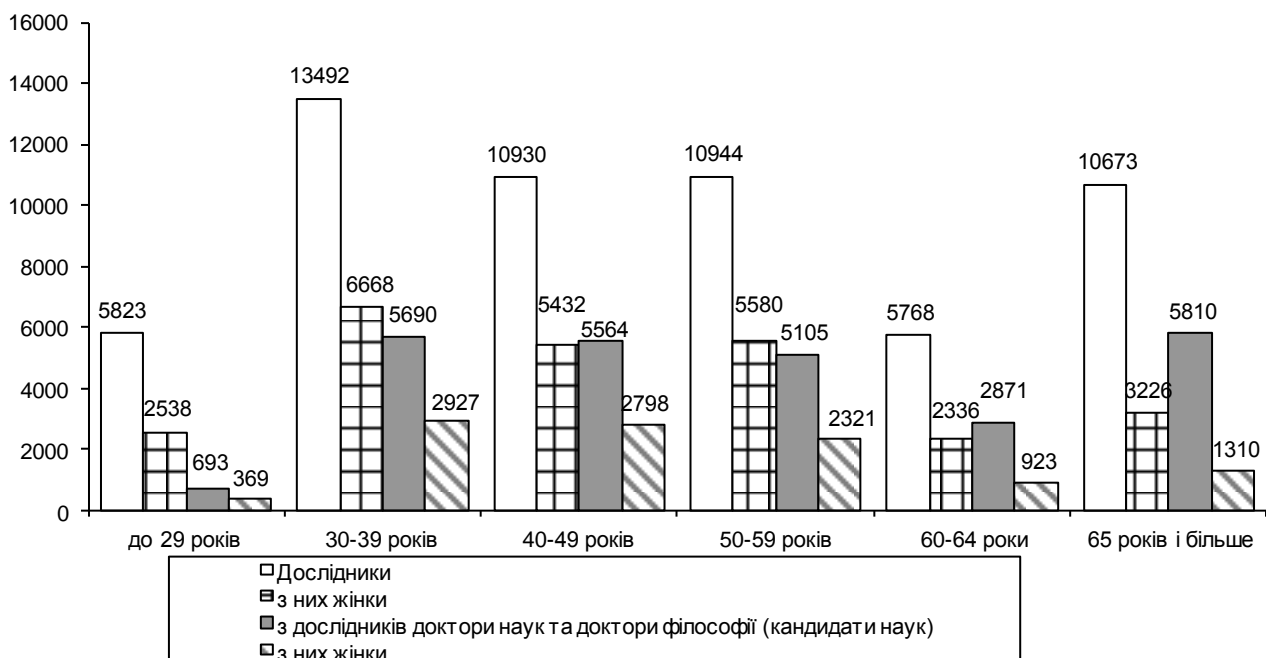

Рисунок 1. Розподіл кількості дослідників за статтю, віком та вченим ступенем, осіб

Надати характеристику кількісному та якісному складу персоналу підприємств, задіяного у науково-технічній та інноваційній діяльності підприємств.

Завдання 7.

Витрати на виконання наукових досліджень і розробок за 2010-2019 роки представлені у таблиці 7.

Таблиця 7

Витрати на виконання наукових досліджень і розробок за 2012-2019 роки

	Витрати на виконання наукових досліджень і розробок - усього, млн.грн	Частка витрат на виконання наукових досліджень і розробок у ВВП, %
2012 ¹	9419,9	0,67
2013 ¹	10248,5	0,70
2014 ^{1,2}	9487,5	0,60
2015 ^{1,2}	11003,6	0,55
2016 ²	11530,7	0,48
2017 ²	13379,3	0,45
2018 ²	16773,7	0,47
2019 ²	17254,6	0,43

¹ Дані за 2012-2015 роки перераховано без урахування витрат на виконання науково-технічних послуг.

² Дані за 2014-2019 роки наведені без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Проаналізувати динаміку обсягу витрат на виконання наукових досліджень за 2012-2019 рр. та динаміку частки витрат розробок і частки витрат на виконання наукових досліджень і розробок у ВВП України. Зробити висновки щодо ефективності політики держави у сфері підтримки розвитку науки і техніки. Додатково: здійснити порівняльний аналіз витрат на виконання наукових досліджень і розробок в Україні та країнах ЄС (або великої сімки) за їхньою часткою у ВВП країн.

Завдання 8.

Витрати на виконання наукових досліджень і розробок за видами робіт за 2010-2019 роки представлені у таблиці 8.

Визначити частку витрат на виконання наукових досліджень і розробок, що припадає на виконання фундаментальних та прикладних наукових досліджень, а також науково-технічних (експериментальних) розробок. Проаналізувати динаміку обсягу та частки витрат кожного виду. Зробити висновки щодо ефективності фінансування наукових досліджень в Україні.

Таблиця 8

Витрати на виконання наукових досліджень і розробок за видами робіт за 2012-2019 роки

	Витрати на виконання наукових досліджень і розробок - усього, млн.грн	У тому числі на виконання					
		фундаментальних наукових досліджень		прикладних наукових досліджень		науково-технічних (експериментальних) розробок	
		млн. грн	у % до загальног о обсягу витрат на виконання наукових досліджень і розробок	млн. грн	у % до загальног о обсягу витрат на виконання наукових досліджень і розробок	млн. грн	у % до загальног о обсягу витрат на виконання наукових досліджень і розробок
2012 ¹	9419,9	2615,3		2023,2		4781,4	
2013 ¹	10248,5	2698,2		2061,4		5488,9	
2014 ^{1,2}	9487,5	2452,0		1882,7		5152,8	
2015 ^{1,2}	11003,6	2460,2		1960,6		6582,8	
2016 ²	11530,7	2225,7		2561,2		6743,8	
2017 ²	13379,3	2924,5		3163,2		7291,6	
2018 ²	16773,7	3756,5		3568,3		9448,9	
2019 ²	17254,6	3740,4		3635,7		9878,5	

¹ Дані за 2012-2015 роки перераховано без урахування витрат на виконання науково-технічних послуг.

² Дані за 2014-2019 роки наведені без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Завдання 9.

Надати комплексну характеристику даним щодо інноваційної активності промислових підприємства України, а також обсягу, структури та динаміки витрат промислових підприємств України за напрямками інноваційної діяльності за період 2010-2018 рр.

Таблиця 9

Загальний обсяг витрат за напрямками інноваційної діяльності промислових підприємств^{1, 2, 3}

	Частка кількості інноваційно активних підприємств у загальній кількості промислових підприємств	Витрати на інновації	У тому числі за напрямками					
			дослідження і розробки	у тому числі		придбання інших зовнішніх знань	придбання машин обладнання та програмного забезпечення	інші витрати
				внутрішні НДР	зовнішні НДР			
	%	млн.грн						
2000	18,0	1760,1	266,2	х	х	72,8	1074,5	346,6
2001	16,5	1979,4	171,4	х	х	125	1249,4	433,6
2002	18,0	3018,3	270,1	х	х	149,7	1865,6	732,9
2003	15,1	3059,8	312,9	х	х	95,9	1873,7	777,3
2004	13,7	4534,6	445,3	х	х	143,5	2717,5	1228,3
2005	11,9	5751,6	612,3	х	х	243,4	3149,6	1746,3
2006	11,2	6160	992,9	х	х	159,5	3489,2	1518,4
2007	14,2	10821,0	986,4	793,5	192,9	328,4	7441,3	2064,9
2008	13,0	11994,2	1243,6	958,8	284,8	421,8	7664,8	2664,0
2009	12,8	7949,9	846,7	633,3	213,4	115,9	4974,7	2012,6
2010	13,8	8045,5	996,4	818,5	177,9	141,6	5051,7	1855,8
2011	16,2	14333,9	1079,9	833,3	246,6	324,7	10489,1	2440,2
2012	17,4	11480,6	1196,3	965,2	231,1	47,0	8051,8	2185,5
2013	16,8	9562,6	1638,5	1312,1	326,4	87,0	5546,3	2290,9
2014	16,1	7695,9	1754,6	1221,5	533,1	47,2	5115,3	778,8
2015	17,3	13813,7	2039,5	1834,1	205,4	84,9	11141,3	548,0
2016	18,9	23229,5	2457,8	2063,8	394,0	64,2	19829,0	878,4
2017	16,2	9117,5	2169,8	1941,3	228,5	21,8	5898,8	1027,1
2018	16,4	12180,1	3208,8	2706,2	502,6	46,1	8291,3	633,9

¹ Дані за 2000-2014 роки наведені по юридичних особах та їх відокремлених підрозділах, які здійснювали промислову діяльність;

² Дані за 2014-2018 роки наведені без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях;

³ Дані за 2015-2018 роки наведені по юридичних особах, які здійснювали промислову діяльність, із середньою кількістю працівників 50 осіб і більше.

Завдання 10.

Підприємство зв'язку розглядає можливість придбання ліцензії на виробництво нової продукції. Запланований обсяг виробництва і реалізації продукції за ліцензією становить: у перший рік – 15 тис. один. техніки, другий рік – 20, третій – 25, четвертий – 35, п'ятий – 25. Ціна одиниці продукції за роками дії ліцензії становить: 15 тис. грн., 12 тис. грн., 11,5 тис. грн., 11 тис. грн., 10 тис. грн. Ставка роялті незмінна по роках і становить – 15% від обсягу реалізованої продукції. Фактор приведення – 18%. Визначити можливу ціну ліцензії, яка буде базовою при укладенні реальної угоди.

Завдання 11.

Проаналізувати особливості формування витрат на виконання наукових досліджень і розробок у 2018 році у розрізі джерел їх фінансування за даними рисунку 2.

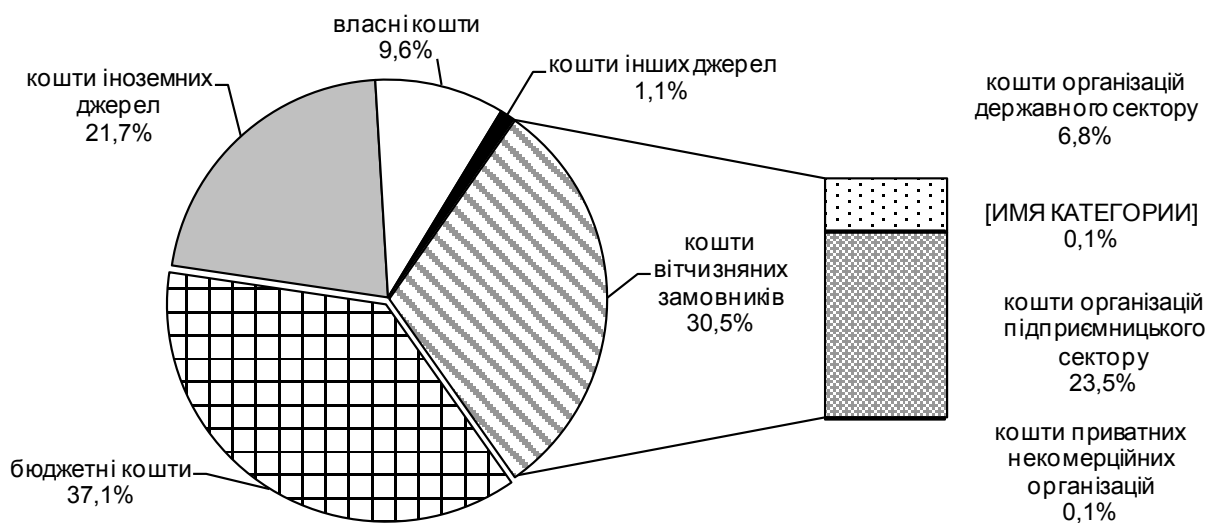

Рисунок 2. Розподіл загального обсягу витрат на виконання наукових досліджень і розробок в Україні за джерелами фінансування у 2018 році, %

Завдання 12.

За представленими у таблиці 10 даними надати комплексну характеристику джерелам фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств України.

Таблиця 10

Джерела фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств України за 2000-2019 рр.

	Витрати на інновації, млн. грн	У тому числі за рахунок							
		власних коштів підприємств		коштів державного бюджету		коштів інвесторів-нерезидентів		коштів інших джерел	
		млн. грн	у % до загального обсягу витрат на інновації	млн. грн	у % до загального обсягу витрат на інновації	млн. грн	у % до загального обсягу витрат на інновації	млн. грн	у % до загального обсягу витрат на інновації
2000	1757,1	1399,3	79,6	7,7	0,4	133,1	7,6	217,0	12,3
2001	1971,4	1654,0	83,9	55,8	2,8	58,5	3,0	203,1	10,3
2002	3013,8	2141,8	71,1	45,5	1,5	264,1	8,8	562,4	18,7
2003	3059,8	2148,4	70,2	93,0	3,0	130,0	4,2	688,4	22,5
2004	4534,6	3501,5	77,2	63,4	1,4	112,4	2,5	857,3	18,9
2005	5751,6	5045,4	87,7	28,1	0,5	157,9	2,7	520,2	9,0
2006	6160,0	5211,4	84,6	114,4	1,9	176,2	2,9	658,0	10,7
2007	10821,0	7969,7	73,7	144,8	1,3	321,8	3,0	2384,7	22,0
2008	11994,2	7264,0	60,6	336,9	2,8	115,4	1,0	4277,9	35,7
2009	7949,9	5169,4	65,0	127,0	1,6	1512,9	19,0	1140,6	14,3
2010	8045,5	4775,2	59,4	87,0	1,1	2411,4	30,0	771,9	9,6
2011	14333,9	7585,6	52,9	149,2	1,0	56,9	0,4	6542,2	45,6
2012	11480,6	7335,9	63,9	224,3	2,0	994,8	8,7	2925,6	25,5
2013	9562,6	6973,4	72,9	24,7	0,3	1253,2	13,1	1311,3	13,7
2014	7695,9	6540,3	85,0	344,1	4,5	138,7	1,8	672,8	8,7
2015	13813,7	13427,0	97,2	55,1	0,4	58,6	0,4	273,0	2,0
2016	23229,5	22036,0	94,9	179,0	0,8	23,4	0,1	991,1	4,3
2017	9117,5	7704,1	84,5	227,3	2,5	107,8	1,2	1078,3	11,8
2018	12180,1	10742,0	88,2	639,1	5,2	107,0	0,9	692,0	5,7
2019	14220,9	12474,9	87,7	556,5	3,9	42,5	0,3	1147,0	8,1

¹ Дані за 2000-2014 роки наведені по юридичних особах та їх відокремлених підрозділах, які здійснювали промислову діяльність;

² Дані за 2014-2018 роки наведені без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях;

³ Дані за 2015-2018 роки наведені по юридичних особах, які здійснювали промислову діяльність, із середньою кількістю працівників 50 осіб і більше.

Завдання 13.

За представленими у таблиці 11 даними надати комплексну характеристику обсягу та динаміці впровадженню інновацій на промислових підприємствах України. Зробити висновки щодо ефективності комерціалізації інноваційних розробок в Україні, а також оцінити обсяг і динаміку реалізації інноваційної продукції.

Таблиця 11

Впровадження інновацій на промислових підприємствах^{1,2,3}

	Частка кількості промислових підприємств, що впроваджували і інновації (продукцію та/або технологічні процеси), в загальній кількості промислових підприємств, %	Кількість упроваджених у виробництво нових технологічних процесів, одиниць	З них нових або суттєво поліпшених маловідходних, ресурсозберігаючих технологічних процесів	Кількість упроваджених у звітному році видів інноваційної продукції (товарів, послуг), одиниць	З них нових видів машин, обладнання	Частка обсягу реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг) у загальному обсязі реалізованої продукції (товарів, послуг) промислових підприємств, %
2000	14,8	1403	430	15323	631	9,4
2001	14,3	1421	469	19484	610	6,8
2002	14,6	1142	430	22847	520	7,0
2003	11,5	1482	606	7416	710	5,6
2004	10,0	1727	645	3978	769	5,8
2005	8,2	1808	690	3152	657	6,5
2006	10,0	1145	424	2408	786	6,7
2007	11,5	1419	634	2526	881	6,7
2008	10,8	1647	680	2446	758	5,9
2009	10,7	1893	753	2685	641	4,8
2010	11,5	2043	479	2408	663	3,8
2011	12,8	2510	517	3238	897	3,8
2012	13,6	2188	554	3403	942	3,3
2013	13,6	1576	502	3138	809	3,3
2014	12,1	1743	447	3661	1314	2,5
2015	15,2	1217	458	3136	966	1,4
2016	16,6	3489	748	4139	1305	... ⁴
2017	14,3	1831	611	2387	751	0,7
2018	15,6	2002	926	3843	920	0,8
2019	13,8	2318	857	2148	760	1,3

¹ Дані за 2000-2014 роки наведені по юридичних особах та їх відокремлених підрозділах, які здійснювали промислову діяльність;

² Дані за 2014-2018 роки наведені без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях;

³ Дані за 2015-2018 роки наведені по юридичних особах, які здійснювали промислову діяльність, із середньою кількістю працівників 50 осіб і більше.

⁴ Розрахунок показника не здійснювався.

Завдання 14.

За результатами виконання завдань 6-12 скласти аналітичну записку щодо особливостей наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності промислових підприємств України. Подати рекомендації щодо підвищення їх ефективності.

Завдання 15.

У таблиці 12 наведено прогнозовані показники двох альтернативних інноваційних проектів:

Таблиця 12

Показник	Проекти	
	А	Б
Обсяг інвестиційних витрат (на початок першого року), тис. грн.	5000	7000
Термін експлуатації, років	3	4
Чистий грошовий потік, тис. грн.	3000	2000
1-й рік		
2-й рік	4500	1800
3-й рік	2000	3000
4-й рік		1500
Ставка дисконту, %	8	10
Коефіцієнт дисконтування		
1-й рік	0,926	0,909
2-й рік	0,857	0,826
3-й рік	0,794	0,751
4-й рік	-	0,683
Ліквідаційна вартість, тис. грн.	20	10

Обґрунтуйте доцільність та альтернативу вкладення коштів в інноваційний проект, для чого:

а) вирахуйте показники чистого приведеного доходу, індексу доходності та обґрунтуйте рішення про ефективність проектів;

б) вирахуйте показники статичного та дисконтованого періоду окупності та обґрунтуйте рішення про окупність проектів;

в) вирахуйте середню норму рентабельності та обґрунтуйте рішення про ефективність проектів.

Завдання 16.

Підприємство володіє «ноу-хау» з виготовлення виробу. Витрати на виробництво виробу без використання ноу-хау складають 6,5 грн. за одиницю. При цьому 45 % собівартості припадає на трудові витрати. Річний обсяг реалізації виробів – 300000 одиниць. «Ноу-хау» дає підприємству можливість економити на кожному виробі за рахунок більш раціонального використання матеріалів 1,25 грн і 40 % трудових витрат. За прогностичними оцінками, ця перевага буде зберігатися 6 років. Необхідно оцінити вартість ноу-хау при ставці дисконту 15 %.

Завдання 17.

Інвестор вирішує питання щодо доцільності інвестування коштів в два альтернативних інноваційних проекти з урахуванням наступних даних:

Проект А: Інвестиційні витрати за яким становлять 90 тис. грн., термін реалізації – 3 роки. Генеровані грошові потоки становлять: 1-й рік – 35 тис. грн., 2-й рік – 40 тис. грн., 3-й рік – 70 тис. грн. Ставка дисконту – 12%. Амортизація основних засобів нараховується прямолінійним методом. Передбачається, що ліквідаційна вартість у кінці 3-го року складе 8 тис. грн.

Проект Б: Інвестиційні витрати за яким становлять 90 тис. грн., термін реалізації – 4 роки. Генеровані грошові потоки становлять: 1-й рік – 15 тис. грн., 2-й рік – 20 тис. грн., 3-й рік – 30 тис. грн., 4-й рік – 45 тис. грн. Ставка дисконту – 13%. Амортизація основних засобів нараховується прямолінійним

методом. Передбачається, що ліквідаційна вартість у кінці 4-го року складе 5 тис. грн.

Для обґрунтування доцільності реалізації проекту розрахувати чистий приведений дохід, індекс рентабельності, середню норму рентабельності та термін окупності інвестицій.

Завдання 18.

За даними, представленими у таблиці 13, надати комплексну характеристику капітальним інвестиціям у нематеріальні активи за регіонами України.

Таблиця 13

Капітальні інвестиції у матеріальні та нематеріальні активи за регіонами України у січні-грудні 2020 року¹

Регіон	Обсяг капітальних інвестицій			
	матеріальні активи		нематеріальні активи	
	тис. грн	у % до загального обсягу капітальних інвестицій у регіоні	тис. грн	у % до загального обсягу капітальних інвестицій у регіоні
1	2	3	4	5
Україна	400910661	95,5	18926001	4,5
Вінницька	9860051	98,7	131692	1,3
Волинська	10158814	99,7	34954	0,3
Дніпропетровська	51859863	99,1	495831	0,9
Донецька	23147840	92,2	1956047	7,8
Житомирська	7647570	99,5	40073	0,5
Закарпатська	4160243	99,6	15548	0,4
Запорізька	11521927	98,9	130638	1,1
Івано-Франківська	5251102	97,1	157694	2,9
Київська	22663208	98,3	383199	1,7
Кіровоградська	5567330	98,7	70595	1,3
Луганська	2668944	99,4	16489	0,6
Львівська	15949977	98,3	270702	1,7
Миколаївська	7787039	99,6	34555	0,4
Одеська	16729224	98,5	247797	1,5

Продовження табл. 13

1	2	3	4	5
Полтавська	21661566	99,4	128237	0,6
Рівненська	4851805	98,3	82910	1,7
Сумська	6177369	98,8	74636	1,2
Тернопільська	5956671	99,6	25313	0,4
Харківська	16828390	97,7	403464	2,3
Херсонська	3908035	99,3	26046	0,7
Хмельницька	9174108	99,6	36036	0,4
Черкаська	6980896	98,5	103932	1,5
Чернівецька	2420290	99,4	13416	0,6
Чернігівська	5997503	98,7	78350	1,3
м.Київ	121980896	89,7	13967847	10,3

¹ Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Зробити висновки щодо ефективності співвідношення фінансування матеріальних та нематеріальних активів суб'єктів підприємництва в Україні.

Завдання 19.

Європейське підприємство виявило намір придбати ліцензію на виготовлення інноваційної продукції у вітчизняного товаровиробника строком дії на 10 років. За умови виготовлення інноваційної продукції виробничими потужностями європейське підприємство може виготовити до 25000 одиниць на рік, при цьому необхідний обсяг інвестицій для освоєння нового способу виготовлення продукції становить 500 тис. дол., а економія поточних витрат у розрахунку на одиницю продукції становить 55 дол. Нова технологія виготовлення інноваційної продукції може бути освоєна європейським підприємством впродовж одного року. Пропонована винагорода для вітчизняного підприємства внаслідок продажу ліцензії становить 30% від загальної суми прибутку ліцензіата. При цьому сукупні витрати щодо підготовки та продажу ліцензії становитимуть близько 600 тис. грн.

Обґрунтуйте доцільність продажу та дайте оцінку ефективності продажу ліцензії на виробництво інноваційної продукції вітчизняним підприємством.

Завдання 20.

За даними рисунку 3 надати комплексну характеристику щодо рівня забезпеченості економіки України власними енергетичними ресурсами. Розробити пропозиції щодо зменшення залежності економіки України від імпорту енергоносіїв.

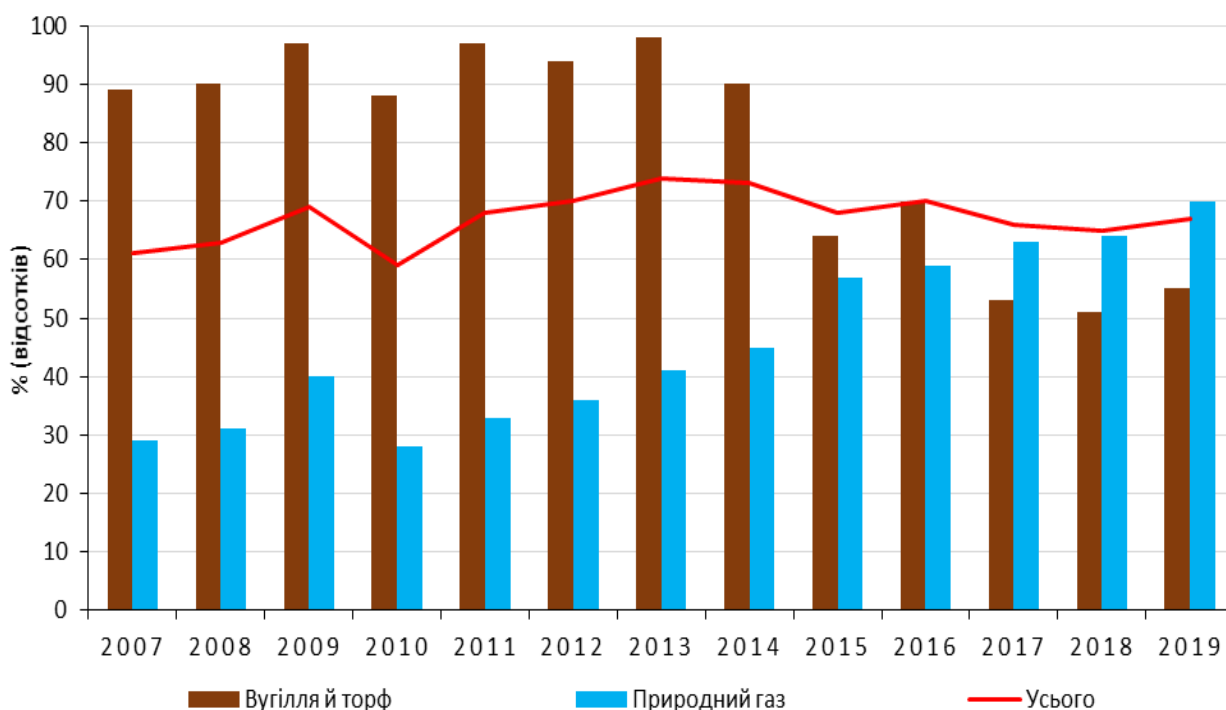

Рисунок 3. Забезпечення економіки України власними ресурсами, %

Завдання 21.

Відомо, що об'єкт промислової власності, що не має прототипу на момент продажу, складається з чотирьох структурних елементів, які виготовлялися послідовно упродовж 8 років (дисконтна ставка 10%) (табл. 14). Нормативний термін дії охоронного документа з моменту декларування ідеї створення об'єкта промислової власності становить 50 років.

Таблиця 14

**Вартість структурних елементів об'єкта промислової
власності**

Структурний елемент	Вартість заміщення (тис. грн.) за роками							
	1й рік	2й рік	3й рік	4й рік	5й рік	6й рік	7й рік	8й рік
1й	300	200	100					
2й			250	250				
3й					300	300		
4й							250	250

Необхідно визначити ціну об'єкта промислової власності.

Завдання 22.

За даними таблиці 15 щодо динаміки індексів розвитку цифрових технологій в Україні надати комплексну характеристику основним тенденціям цифровізації економіки України.

Таблиця 15

**Динаміка індексів розвитку цифрових технологій в
Україні**

№ зп	Назва індикатора	Організація, інституція що його визначає	Рік - місце у рейтингу
1	2	3	4
1.	Глобальний індекс конкурентоспроможності	Світовий економічний форум	2016 р. – 85; 2017 р. – 81; 2018 р. – 83; 2019 р. – 85
2.	Індекс цифрової конкурентоспроможності		2017 р. – 60; 2018 р. – 58; 2019 р. – 60
3.	Індекс мережевої готовності		2016 р. – 64; 2019 р. – 67; 2020 р. – 64
4.	Індекс розвитку інформаційно-комунікаційних технологій	Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ) звіт «Вимір інформаційного суспільства»	2016 р. – 78; 2017 р. – 79

Продовження табл. 15

1	2	3	4
5.	Індекс розвитку Інтернету	Міжнародна організація	2017 р. – 44
6.	Рейтинг е-урядування	ООН (United Nations E-government Survey)	2018 р. - 82
7.	Світовий рейтинг -у сфері відкритих даних	світова мережева веб-фундація Open Data Barometer	2016 р. – 44; 2018 р. – 17
8.	- темпи розвитку сфери відкритих даних		2018 р. – 2 місце за останні чотири роки
9.	Рейтинг відкритих даних	фундація Open Knowledge	2018 р. – 31
10.	Глобальний індекс інновацій	Всесвітня організація інтелектуальної власності,	2016 р. – 56; 2017 р. – 50; 2018 р. – 43; 2019 р. – 47
11.	Рівень проникнення Інтернету, %	Інтернет асоціація України	2016 р. – 63%; 2017 р. – 64%; 2018 р. – 63%; 2019 р. – 71%

Порівняти позиції України з країнами-сусідами та з лідерами ЄС та світу у цій сфері. Запропонувати заходи щодо стимулювання використання ІКТ в діяльності підприємств України.

Завдання 23.

Підготувати доповідь на вибір за темами: «Топ-5» українських інноваційних компаній»; «Національна інноваційна система США (Японії або країн ЄС)»; «Топ-10 активних венчурних фондів, які реально фінансують бізнес».

ГЛОСАРІЙ

Авторське право – система правових норм, що регулюють правові відносини, пов’язані зі створенням і використанням творів науки та різних видів мистецтва.

Асоціація – добровільне об’єднання підприємств з метою постійної координації господарської діяльності.

Бізнес-ангел – приватний інвестор, що вкладає гроші в інноваційні проекти (стар-тапи) на етапі створення підприємства в обмін на повернення вкладень та долю в капіталі (зазвичай блокуючий пакет, а не контрольний).

Бізнес-інкубатор – організаційна структура, метою якої є формування сприятливих умов для стартового розвитку малих підприємств через надання їм певних послуг і ресурсів.

Венчурний капітал – якісно новий спосіб інвестування коштів великих компаній, банків, страхових, пенсійних та інших фондів в акції малих інноваційних фірм, що мають значний потенціал зростання і реалізують інноваційні проекти з високим рівнем ризику.

Венчурні фірми – переважно малі підприємства в прогресивних з технологічного погляду галузях економіки, що спеціалізуються у сферах наукових досліджень, розробок, створення і впровадження інновацій, пов’язаних із підвищеним ризиком.

Винахід – результат НДДКР, що відображає принципово новий механізм, який може зумовити появу нових інновацій та інноваційних процесів і суттєво вплинути на розвиток НТП.

Високі технології – сучасні наукомісткі, екологічно чисті технології, що є визначальними у постіндустріальному суспільстві (інформаційні, біотехнології, штучний інтелект тощо).

Відкриття – науковий результат, що вносить радикальні зміни в існуючі знання, розкриває невідомі досі закономірності, властивості та

явища матеріального світу, істотно впливає на перебіг науково-технічного прогресу і розвиток цивілізації, є джерелом винаходів.

Віоленти – фірми, що використовують переваги стандартного масового виробництва, орієнтуючись на інновації, що здешевлюють виготовлення продукції, водночас забезпечуючи рівень її якості, прийнятний для більшості споживачів.

Державна інноваційна політика – сукупність форм і методів діяльності держави, спрямованих на створення взаємопов'язаних механізмів інституційного, ресурсного забезпечення підтримки та розвитку інноваційної діяльності, на формування мотиваційних факторів активізації інноваційних процесів.

Дифузія нововведення – процес передавання (трансферту) технологій фірмами різних країн з урахуванням часу, внаслідок чого нововведення проникають в різні галузі виробництва та знаходять усе більше споживачів.

Економічна ефективність інноваційного проекту – величина, що визначається розміром доходів чи прибутку, отриманих за рахунок реалізації інновації протягом життєвого циклу проекту.

Експлеренти – фірми, що спеціалізуються на створенні нових чи радикально змінених старих сегментів ринку.

Екстенсивний тип розвитку – спосіб економічного зростання, досягнення основних цілей шляхом кількісної зміни виробничих чинників на основі існуючого науково-технічного рівня.

Ефект в інноваційній діяльності – це кінцевий результат впроваджувальної діяльності в одному з економічних вимірах – матеріальному або грошовому, який може бути виражений через підвищення якості продукції; скорочення часу виробництва та обігу; вивільнення ресурсів тощо

Ефективність інновацій – величина, що визначається конкретною здатністю інновацій зберігати певну кількість трудових, матеріальних і

фінансових ресурсів з розрахунку на одиницю створюваних продуктів, технічних систем, структур

Життєвий цикл інновації – період, що охоплює зародження ідеї, створення новинки та її практичне використання до моменту, коли вона перестає бути засобом отримання додаткової вигоди порівняно з аналогами.

Інжиніринг – надання комплексу послуг виробничого, комерційного і науково-технічного характеру для впровадження новації у виробництво.

Інноваційна діяльність – діяльність, спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок, випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг.

Інноваційна інфраструктура – сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо).

Інноваційний лаг – період між появою новації і її впровадженням.

Інноваційний маркетинг – концепція ведення бізнесу, яка передбачає створення вдосконаленої або принципово нової продукції (виробу, технології, послуги, управлінського рішення) – інновації – і використання в процесі її створення та розповсюдження вдосконалених чи принципово нових – інноваційних інструментів, форм та методів маркетингу з метою більш ефективного задоволення потреб як споживачів, так і виробників.

Інноваційна модель розвитку економіки - це система пріоритетів, стратегій, механізмів та інструментів, які безпосередньо спрямовані на формування інноваційного типу розширеного відтворення економіки країни.

Інноваційна підприємницька діяльність – це особливий процес організації господарювання, оснований на постійному пошуку нових

можливостей покращання техніко-технологічних факторів виробництва

Інноваційне підприємство – підприємство або об'єднання підприємств, що розробляє, виготовляє і реалізує інноваційні продукти або продукцію (послуги), обсяг яких у грошовому вимірі перевищує 70% його загального обсягу продукції.

Інноваційна політика підприємства – форма стратегічного управління, яка визначає цілі та умови здійснення інноваційної діяльності підприємства, спрямованої на забезпечення його конкурентоспроможності та оптимальне використання наявного виробничого потенціалу.

Інноваційний потенціал підприємства – сукупність ресурсів та умов діяльності, що формують готовність і здатність організації до інноваційного розвитку.

Інноваційний проект – комплекс взаємопов'язаних заходів, розроблених з метою створення, виробництва та просування на ринок нових високотехнологічних продуктів за встановлених ресурсних обмежень.

Інноваційний процес – процес перетворення наукового знання на інновацію, яка задовольняє нові суспільні потреби; послідовний ланцюг дій, що охоплює всі стадії створення новинки і впровадження у практику.

Інноваційна стратегія – стратегія, націлена на передбачення глобальних змін в економічній ситуації і пошук масштабних рішень, спрямованих на зміцнення ринкових позицій і стабільний розвиток організації.

Інноваційний тип розвитку – спосіб економічного зростання, оснований на постійних і систематичних нововведеннях, спрямованих на суттєве поліпшення усіх аспектів діяльності господарської системи, періодичному перегрупуванні сил, обумовленому логікою НТП, цілями і завданнями розвитку системи, можливістю використання

певних ресурсних чинників для створення інноваційних товарів і формування конкурентних переваг.

Інноваційний товар (товар-новація) – продукт науково-технічної та інноваційної діяльності, який пропонує новий засіб чи спосіб (технологію) виробництва товарів і послуг або задоволення потреб споживачів.

Інновація (нововведення) – кінцевий результат креативної діяльності, втілений у виведеному на ринок новому чи вдосконаленому продукті, технологічному процесі, що використовується у практичній діяльності, або новому підході до надання споживчих послуг.

Інноваційні центри – технологічно активні комплекси зі сформованою інтегрованою структурою нововведень, яка включає університети і науково-виробничі фірми.

Інтелектуальна власність – сукупність авторських та інших прав на продукти інтелектуальної діяльності, що охороняються законодавчими актами держави.

Інтелектуальний продукт – результат творчих зусиль окремої особистості або наукового колективу.

Інтенсивний тип розвитку – спосіб економічного зростання, що передбачає використання передових науково-технічних досягнень для підвищення продуктивності та результативності соціально-економічної системи.

Інформаційне суспільство – сучасне суспільство з високим рівнем розвитку інформаційної культури (створення, переробки та використання інформації), яке характеризується: здатністю якісно продукувати всю необхідну для життєдіяльності суспільства інформацію; наявністю розвиненої інформаційної інфраструктури суспільства; – високим рівнем доступності всіх членів суспільства необхідної інформації; великою часткою працездатного населення, що працює в інформаційному секторі економіки.

Кластер – це галузево-територіальне добровільне об'єднання підприємств, що тісно співпрацюють із науковими установами та органами місцевої влади, з метою підвищення

конкурентоспроможності власної продукції та економічного зростання регіону.

Комерціалізація інновацій – це процес та сукупність дій, які спрямовані на трансформацію наукових досягнень в ході інноваційної діяльності в нові товари та послуги на ринку.

Комутанти – фірми, що використовують інновації, створені іншими.

Краудфандінг передбачає співпрацю людей, які об'єднують гроші чи інші ресурси для підтримки ідей, людей або організацій.

Ліцензійний договір – договір, згідно з яким власник винаходу, промислового зразка, корисної моделі, товарного знака, комерційної таємниці (ліцензіар) передає іншій стороні (ліцензіату) ліцензію на використання в певних межах своїх прав на патенти, ноу-хау, товарні знаки тощо.

Ліцензія – дозвіл використовувати технічне досягнення або інший нематеріальний ресурс протягом певного строку за обумовлену винагороду.

Маркетинг інновацій - сукупність дій, прийомів, методів, систематична активність суб'єктів економічних відносин щодо розробки і просування на ринку нових товарів, послуг та технологій для задоволення потреб і запитів споживачів (суспільства) у більш ефективний, ніж у конкурентів, спосіб на основі оновлення та підвищення рівня складових потенціалу підприємства, пошуку нових напрямів та засобів його використання з метою отримання прибутку та забезпечення умов тривалого виживання й розвитку на ринку.

Маркетингова інновація - це впровадження нового методу маркетингу, включаючи значні зміни в дизайні або упаковці продукту, його розміщенні, просуванні на ринок або в призначенні ціни.

Механізм управління інноваціями – це сукупність методів, принципів, інструментів за допомогою яких здійснюється управління інноваціями як на державному рівні, так і на рівні підприємства.

Напрямок інноваційного розвитку підприємства – це визначений шлях або рух, що базується на впровадженні і реалізації інновацій, які спричиняють поліпшення кількісних та якісних характеристик діяльності підприємства, забезпечують зміцнення його ринкових позицій та створюють умови для прогресивного розвитку.

Науково-технічний альянс – стійке об'єднання кількох фірм різних розмірів між собою і (або) з університетами, державними лабораторіями на основі угоди про спільне фінансування НДЦКР, розроблення або модернізацію продукції.

Національна інноваційна система - це сукупність законодавчих, структурних і функціональних компонентів (інституцій), які задіяні у процесі створення та застосування наукових знань та технологій і визначають правові, економічні, організаційні та соціальні умови для забезпечення інноваційного процесу.

Новація – продукт інтелектуальної діяльності людей, оформлений результат фундаментальних, прикладних чи експериментальних досліджень у будь-якій сфері людської діяльності, спрямований на підвищення її ефективності.

Ноу-хау – форма інтелектуальної власності, науково-технічний результат, що навмисне не патентується з метою випередження конкурентів, повного власного використання його для отримання надприбутку або передання іншим користувачам на вигідних умовах за ліцензійним договором.

Організаційна інновація - це впровадження нового організаційного методу в діловій практиці підприємства, в організації робочих місць або зовнішніх зв'язків.

Патієнти – фірми, що створюють або вдосконалюють інновації для потреб вузького сегмента ринку.

Право інтелектуальної власності – право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності.

Продуктова інновація - це введення у вживання (впровадження) товару або послуги, які є новими або значно поліпшеними за частиною їх властивостей або способів використання.

Промисловий зразок – нове, придатне до здійснення промисловим способом художнє вирішення виробу, в якому досягається єдність технічних та естетичних властивостей.

Процесна інновація - це впровадження нового або значно поліпшеного способу виробництва або доставки продукту.

Спільне підприємство (СП) – інститут міжфірмового співробітництва з метою розроблення, виробництва або маркетингу продукту, що перетинає національні кордони; передбачає значний внесок партнерів на тривалий період у вигляді капіталу, технології або інших активів та розподіл відповідальності в управлінні між фірмами-партнерами.

Сфера інноваційної діяльності – сфера взаємодії інноваторів, інвесторів, товаровиробників конкурентоспроможної продукції через розвинуту інноваційну інфраструктуру.

Термін окупності нововведення – період, протягом якого додатковий прибуток, отриманий внаслідок реалізації інновації, покриває всі витрати на її створення.

Техніко-технологічний розвиток – це безперервний, спрямований, закономірний процес із техніко-технологічного удосконалення виробничого процесу, пошуку нових технологічних рішень, розроблення і впровадження технічних та технологічних інновацій при ефективному використанні існуючих або впровадженні нових основних засобів, прогресивних технологічних процесів та нових методів управління з метою підвищення ефективності та безпеки виробничої діяльності підприємства.

Технопарк (науково-технічний парк) – компактно розташований науково-технічний комплекс, який охоплює наукові установи, вищі навчальні заклади, комерційні фірми, консалтингові, інформаційні та інші сервісні служби і функціонує на засадах комерціалізації науково-технічної діяльності.

Технополіс – об'єднання наукових, інноваційних, науково-технологічних парків і бізнес-інкубаторів на певній території з метою надання потужного імпульсу економічному розвитку регіону.

Трансфер технологій – передавання суб'єктам, які не є авторами технологічних новацій, права на їх використання через продаж ліцензій і надання інжинірингових послуг.

Управління інноваціями (як система) – сукупність економічних, мотиваційних, організаційних і правових засобів, методів і форм керування інноваційною діяльністю організації з метою оптимізації економічних результатів її господарської діяльності.

Фінансове забезпечення інноваційної діяльності підприємств - це сукупність економічних відносин, що виникають між суб'єктами інноваційної діяльності з приводу пошуку, залучення і ефективного використання фінансових ресурсів з метою отримання економічного ефекту із використанням організаційно-управлінських принципів, методів і форм впливу цих ресурсів на інноваційну діяльність.

Франчайзинг – фінансова схема залучення інвестиційних ресурсів у інноваційну діяльність, яка передбачає тиражування інноваційного бізнесу за фінансової підтримки франчайзера.

Центр трансферу технологій – організація, що надає інформаційні та консультативні послуги з вибору технології для підприємницької діяльності, розробляє стратегію її трансферу і здійснює юридичну підтримку процесу її передавання від розробника до користувача.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова (основна)

1. Господарський кодекс України від 16. 01. 2003 р. № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № №18 -22. Ст. 144. Дата оновлення: 06.01.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/card6> (дата звернення: 31.08.2020).
2. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002р. №40-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 31.08.2020).
3. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 08.09.2011 № 3715-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>(дата звернення: 31.08.2020).
4. Бубенко П. Т., Владимірова М. С. Конспект лекцій з курсу «Інноваційний розвиток підприємства». Харків, 2016, 138 с.;
5. Василенко В. О., Шматько В. Г. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, Фенікс, 2015. 440 с.
6. Васильців Т. Г., Городня Т. А., Заярна Н. М. Інноваційний розвиток підприємства : навч. посіб. Укоопспілка. Львів. торг.-екон. ун-т. Львів : Вид-во Львів. торг.-екон. ун-ту. 2016. 511 с.
7. Ватченко О. Б., Ватченко Б. С., Черевко О.Л. Інноваційний розвиток підприємства : навч. посіб. Ун-т мит. справи та фінансів. Дніпро : Акцент. 2017. 403 с.
8. Войнова Є. І. Інновації в системі міжнародних економічних відносин : Навчально-методичний посібник. Одеса : «Одеський національний університет імені І. І. Мечникова», 2014. 132 с.
9. Гуторов О. І. Управління інноваціями : навч. посіб. Харків : «Діса плюс», 2016. 266 с.
10. Захарченко В. І., Корсікова Н. М., Меркулов М. М. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 448 с.
11. Микитюк П. П., Крисько Ж. Л., Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Скочиляс С. М. Інноваційний розвиток підприємства. Навчальний посібник. Тернопіль: ПП «Принтер інформ», 2015, 224 с.
12. Попов В. Ю. Інноваційний розвиток підприємства : навч. посіб. Київ : Консультант. 2017. 232 с.
13. Пугач А.М., Демчук Н.І., Довгаль О.В., Крючко Л.С., Тягло Н.В. Інноваційний розвиток підприємства: навч.посіб. ФОП Швець В.М., 2018, 348 с.
14. Солодкий В.О. Конспект лекцій з дисципліни «Інноваційний розвиток підприємства» для студентів за спеціальностями 8.03050401

«Економіка підприємства» та 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» денної та заочної форм навчання. Рівне: НУВГП, 2016. 52 с.

15. Стойко І.І. Управління інноваціями : Навч.-метод. посібник. Тернопіль, ТНТУ імені Івана Пулюя, 2016. 200 с.

16. Чорна М.В., Глухова С.В. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємств : монографія. Харків : ХДУХТ, 2012. 210 с.

17. Чухрай Н. І., Лісовська Л.С. Управління інноваціями: навч. посіб. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2015. 277 с.

18. Шкарлет С. М., Ільчук В. П. Інноваційний розвиток підприємства : навч. посіб. Черніг. нац. технол. ун-т. Чернігів : Черніг. нац. технол. ун-т. 2015. 307 с.

19. Якімцов В. В., Павлюк У. В. Інноваційний розвиток підприємства : конспект лекцій. Львів : НЛТУ України, 2014. 164 с.

Допоміжна

20. Андрощук Г.О., Давимука С.А., Федулова Л.І. Національні інноваційні системи: еволюція, детермінанти результативності : монографія. Київ : Парламентське видавництво, 2015. 512 с.

21. Андрощук Г.О. Інтелектуальна власність в наукоємних виробництвах і оборонній сфері в системі національної безпеки. *Наука та наукознавство*. 2014. №4. С.90-100.

22. Антохина Ю. А., Варжапетян А. Г., Семенова Е. Г. Улучшение ценности инновационных проектов. *Инновации*. 2017. № 11. С. 34-41.

23. Бабінська С.Я. Сутність та джерела фінансування інноваційних проектів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2015. № 12. С. 70-72.

24. Бошота Н.В., Шишол Д.В. Зарубіжний досвід державного регулювання інноваційної діяльності. *Молодий вчений*. 2016. № 9 (36). С. 14-18.

25. Волобуєв Г. С. Сутність та передумови інноваційного розвитку підприємств. *Економічний вісник Донбасу*. 2016. № 3. С. 213 – 217.

26. Гудзь О.Є. Банківське кредитування інноваційного розвитку підприємств: можливості та ризики. *Економіка, менеджмент, бізнес*. 2019. № 1(27). С. 12-19.

27. Єлісеєва О. К. Удосконалення механізму інноваційного розвитку суб'єктів національної економіки України : монографія. Київ : ЦУЛ, 2013. 250 с.

28. Захарова О.В., Барбанова І.С. Нормативне підґрунтя активізації інноваційного розвитку регіонів України. *Агросвіт*. 2019. № 1 (33). С. 53-63.

29. Ілляшенко І.С. Методичні засади вибору стратегій випереджаючого інноваційного розвитку промислового підприємства.

Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. 2019. №33. С. 108-112.

30. Кадол Л. В., Кравчук Л. М. Принципи формування інноваційної політики підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки.* 2016. Вип. 17 (1). С. 76 – 79.

31. Колосінська М.І., Шапка Є.В. Інноваційний рейтинг України: шляхи його покращення на основі європейського досвіду. *Глобальні та національні проблеми економіки.* Випуск 23. 2018. С. 82-87.

32. Комчатних О.В. Методичні підходи до оцінки інноваційного потенціалу підприємства. *Економіка та управління на транспорті.* 2018. Вип. 7. С. 147-154.

33. Криворучко Т.В. Особливості фінансування інноваційної діяльності у країнах-членах ЄС та Україні. *Інвестиції : практика та досвід.* 2015. № 5. С. 115-119.

34. Літвінова І. М. Інноваційний розвиток підприємства: інформаційне забезпечення : монографія. Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. Лисичанськ : ПромЕнерго. 2015. 228 с.

35. Мартиненко М.В. Управління розвитком підприємства в умовах інноваційної знанієорієнтованої економіки. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Економічна.* 2018. Вип. 94. С. 36-46.

36. Продіус О.І. Проблеми та перспективи впровадження інноваційних проєктів на вітчизняних підприємствах. *Науковий вісник Херсон. держ. університету.* 2016. Вип. 19. Ч. 2. С. 91-95.

37. Семенова В.Г. Інноваційний розвиток підприємств в контексті диверсифікації діяльності. *Вісник соціально-економічних досліджень.* 2019. № 2-3 (70-71). С. 219-226.

38. Ястремська О.М., Сиваш Ю.М. Методичне забезпечення оцінювання інноваційної креативності промислових підприємств за креативним та динамічним напрямками. *Сучасний стан наукових досліджень та технологій в промисловості.* 2018. № 1 (3). С. 124-136.

39. Aarstad, Jarle & Kvitastein, Olav Andreas (2020). Enterprise R&D investments, product innovation and the regional industry structure, *Regional Studies*, Vo. 54:3, pp. 366-376.

40. Duijn Van. The Long Wave in Economic Life (1977). *Be economist*, Vol. 125. No. 4: pp. 544-576.

41. Gudz O., Prokopenko N. (2018). The increase of enterprises' innovative development based on the network approach. *Baltic Journal of Economic Studies.* 2018. Vol. 4, No. 1. pp. 99-105.

42. Mensh G. (1979). *Stalemate in Technology: Innovation Overcome the Depression.* Cambridge: Mass. 241 p.

43. International Association of Science Parks and Areas of Innovation. URL: www.iasp.ws/by-country (last accessed 31.08.2020).

44. Silvestre B.S., Tîrcă D.M. (2019). Innovations for sustainable development: Moving toward a sustainable future. *Journal of Cleaner Production*. Vo. 208. pp. 325-332.

45. Silva Lopes, T., Casson, M. & Jones, G. (2018). Organizational innovation in the multinational enterprise: Internalization theory and business history. *Journal of International Business Studies*. Vol. 50. URL: <https://link.springer.com/article/10.1057/s41267-018-0156-6> (last accessed 31.08.2020).

Інформаційні ресурси

1. Офіційний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>.

2. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/>.

3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

4. Офіційний сайт Інституту економіки та прогнозування Національної академії наук України. URL: <http://ief.org.ua>.

5. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <http://www.me.gov.ua>.

6. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.

7. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

Папір офсетний. Формат 60x84/16.

Ум. друк. арк. 6,51. Вид. № 21-32. Зам. № 28. Тираж 100 прим.

Виготівник: ПВКФ «Технодрук»

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №1841 від 10.06.2004 р.
58000, м. Чернівці, вул. І. Франка, 20, оф.18, тел. (0372) 55-05-85